

Riikka Peltomäki

Perhetupa Pähkinä

Lapsiperheiden vanhempien kokemuksia Perhetupa Pähkinän toiminnasta ja sen vaikutuksista lapsiperheiden arkeen

Opinnäytetyö

Syksy 2014

SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Sosionomi (AMK)

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysala

Tutkinto-ohjelma: Sosionomi (AMK)

Suuntautumisvaihtoehto:

Tekijä: Riikka Peltomäki

Työn nimi: Perhetupa Pähkinä, Lapsiperheiden vanhempien kokemuksia Perhetupa Pähkinän toiminnasta ja sen vaikutuksista lapsiperheiden arkeen

Ohjaaja: Päivi Rinne

Vuosi: 2014 Sivumäärä: 62 Liitteiden lukumäärä:2

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää lapsiperheiden vanhempien kokemuksia Alajärvellä toimivasta Perhetupa Pähkinästä. Halusin työn avulla saada selville myös mahdollisia kehittämisideoita Perhetupa Pähkinän toimintaa koskien. Perhetupa Pähkinä on Alajärvellä toimiva avointa päivähoitoa tarjoava lapsiperheiden kohtaamispaikka. Pähkinä tarjoaa avointa päivähoitoa alueen lapsille, jotka eivät ole päivähoidon piirissä. Opinnäytetyön tutkimuskysymykset olivat siis; miten Pähkinän palveluita käyttävät lapsiperheiden vanhemmat ovat kokeneet sen vaikuttavan arkeensa ja millaisia kehitysideoita vanhemmilla on Pähkinän toimintaa koskien.

Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä käyn läpi perheen ja vanhemmuuden määrittelyä, lapsiperheen arjen mahdollisia haasteita ja mitä Perhetupa Pähkinä tarjoaa lapsiperheiden arkeen. Teoriaosuudessa käsitellään myös osallisuutta, vertaistukea sekä, miten Pähkinä tukee vanhempia. Lisäksi teoriaosuus sisältää avoimen varhaiskasvatuksen ja ehkäisevän lastensuojelun määrittelyä. Tutkimus oli pääosin laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus, jonka aineiston keräsin ryhmähaastatteluiden ja taustatietolomakkeiden avulla.

Tutkimustulokset osoittavat, että lapsiperheiden vanhemmat kokevat Perhetupa Pähkinän toiminnan vaikuttavan positiivisesti heidän arkeensa. Perhetupa Pähkinä tarjoaa alueen lapsiperheiden vanhemmille mahdollisuuden tutustua muihin vanhempiin. Tutkimustuloksista ilmenee, että Perhetupa Pähkinä mahdollistaa vanhempien kokeman vertaistuen. Pähkinässä vanhemmat pääsevät keskustelemaan ja jakamaan omia kokemuksiaan lapsiperheen arjesta muiden vanhempien kanssa. Perhetupa Pähkinässä lapset saavat uusia leikkikavereita ja pääsevät harjoittamaan sosiaalisia taitojaan. Tutkimustuloksista selviää myös, että vanhemmat kokevat Perhetupa Pähkinän tarjoaman lyhytaikaisen lastenhoitomahdollisuuden lapsiparkissa tärkeäksi.

Avainsanat: perhe, vanhemmuus, vertaistuki, osallisuus, avoin varhaiskasvatus, ehkäisevä lastensuojelu

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree Programme in Social Services

Specialisation: Bachelor of Social Services

Author/s: Riikka Peltomäki

Title of thesis: Family house Pähkinä – experiences of families with children

Supervisor(s): Päivi Rinne

Year: 2014 Number of pages: 62 Number of appendices:2

The aim of the thesis was to find out what kind of experiences families with children at home have concerning the Family house Pähkinä, which is located in Alajärvi. The Family house Pähkinä provides open daycare for children living in that region and who are not placed in the municipal daycare. Through my work, I also wanted to discover possible development ideas concerning the services that Family house Pähkinä offers.

The theoretic part of my thesis covers the definitions of family and parenthood as well as describes the possible challenges of everyday life of families with children. In addition, the concepts of involvement and peer support are being explained, together with the definitions of open childhood education and preventive child welfare. Furthermore, the services and the support that Family house Pähkinä provides for the families are described. The study was mainly a qualitative research. The data was collected through group interviews and background information forms.

As can be seen from the results, the parents using the services of Family house Pähkinä experienced that Pähkinä had a positive effect on their everyday lives since it offers a possibility for the parents to discuss with other parents living in the same region and to share their experiences. The results also show that in the Family house Pähkinä children have an opportunity to gain new play mates and to practice their social skills. In addition, the parents valued the opportunity to get short term childcare in the Family house Pähkinä.

Keywords: family, parenthood, peer support, involvement, open childhood education, preventive child welfare

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
1 JOHDANTO.....	6
2 LAPSIPERHEIDEN ARKI.....	7
2.1 Perhe.....	7
2.2 Vanhemmuus.....	8
2.3 Arjen haasteet.....	9
2.4 Perhetupa Pähkinä lapsiperheen arjessa.....	12
3 VANHEMMUUDEN TUKEMINEN.....	15
3.1 Osallisuus.....	15
3.2 Vertaistuki.....	16
3.3 Perhetupa Pähkinä ja vanhemmuuden tukeminen.....	17
4 AVOIN VARHAISKASVATUS.....	19
4.1 Määritelmä.....	19
4.2 Aikaisempia tutkimuksia.....	20
4.3 Ehkäisevä lastensuojelu.....	21
4.4 Perhetupa Pähkinä ja ennaltaehkäisevä lastensuojelu.....	23
5 TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	25
5.1 Tutkimuskysymys.....	25
5.2 Laadullinen tutkimus.....	25
5.3 Aineistonkeruu.....	26
5.4 Tutkimusaineiston analysointi.....	28
5.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	29
6 TUTKIMUSTULOKSET.....	31
6.1 Haastateltavien taustiedot.....	31
6.1 Toimintaan osallistuminen.....	32
6.2 Tiedottaminen ja tiedonkulku.....	34
6.3 Lapsiperheen arki.....	35
6.4 Vanhemmuus ja vanhemman tehtävät.....	37

6.5 Perhetupa Pähkinän työntekijät ja vuorovaikutus.....	38
6.6 Vanhempien vaikuttamismahdollisuudet Pähkinän toimintaan	39
6.7 Sosiaaliset suhteet ja vertaistuki	40
6.8 Perhetupa Pähkinän ilmapiiri	42
6.9 Vapaa sana ja kehitysideoita koskien Pähkinän toimintaa	43
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	45
8 POHDINTA	52
LÄHTEET	55
LIITTEET	62

1 JOHDANTO

Tein opinnäytetyöni Alajärvellä toimivaan Perhetupa Pähkinään. Pähkinä on lapsiperheiden kohtaamispaikka, joka avasi ovensa syksyllä 2013. Perhetupa tarjoaa avointa päivähoidtoa alueen alle kouluikäisille lapsille, jotka eivät kuulu päivähoidon piiriin. Pähkinässä vanhemmilla on mahdollisuus tutustua muihin alueella asuviin lapsiperheiden vanhempiin ja lapset saavat uusia leikkikavereita. Lisäksi Perhetupa Pähkinä antaa vanhemmille tukea ja tietoa lasten kasvatukseen.

Perhetupa Pähkinä toimii Alajärvellä, joka on noin 10 000 hengen kaupunki Etelä-Pohjanmaalla (Alajärvi lyhyesti, 2014). Alajärvi on osa Järvi-Pohjanmaan yhteistoiminta-alueetta, johon kuuluvat Alajärven lisäksi Soinin ja Vimpelin kunnat. Järvi-Pohjanmaan yhteistoiminta-alueella on yhteinen sivistyslautakunta, joka tuottaa alueiden opetus- ja sivistyspalvelut. Yhteistoiminta-alueen tavoitteena on varmistaa laadukkaat ja saatavilla olevat palvelut alueen asukkaille. (Opetus, koulutus ja päivähoidto.)

Pähkinä on toiminut yli vuoden ajan, joten oli ajankohtaista tutkia sen toiminnan vaikutuksia lapsiperheiden arkeen. Lisäksi avoimet varhaiskasvatustilat kuuluvat ei-lakisääteisten palveluiden joukkoon, joten ne helposti joutuvat ensimmäisten palveluiden joukossa kaupunkien säästötoimien kohteiksi (Avoimen varhaiskasvatustoiminnan edistäminen 8.11.2005). Tutkimuksen avulla haluan tuoda esille Perhetupa Pähkinän toiminnan merkityksen alueen lapsiperheille.

Tulevaisuudessa haluaisin työskennellä lasten parissa, joten opinnäytetyö avoimeen varhaiskasvatukseen liittyen kiinnosti minua kovasti. Työni tavoitteena oli selvittää Pähkinän toimintaan osallistuvien lapsiperheiden vanhempien kokemuksia ja ajatuksia Perhetupa Pähkinästä. Tämän lisäksi Perhetuvasta tuli toive selvittää myös mahdollisia kehittämideoita koskien sen toimintaa. Tutkimus on pääosin toteutettu laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena haastatteleamalla vanhempia. Haastattelut toteutin syksyllä 2014 ryhmähaastatteluina Pähkinän tiloissa.

2 LAPSIPERHEIDEN ARKI

Tässä luvussa kerron perhe-käsitteestä ja sen monista merkityksistä, käyn läpi myös vanhemmuutta perheessä. Toisen alaotsikon alla käyn läpi mahdollisia haasteita, joita lapsiperhe voi omassa arjessaan kohdata. Viimeisenä kerron Perhetupa Pähkinän roolista lapsiperheiden arjessa ja siitä, mitä Pähkinä tarjoaa lapsiperheille.

2.1 Perhe

Suomen virallisissa tilastoissa perheiksi luetaan avio- tai avoliitossa olevat vanhemmat ja heidän naimattomat lapsensa, tai jompikumpi vanhemmista, joka asuu lapsiensa kanssa, jotka eivät ole naimisissa. Perheiksi luetaan myös avio- tai avoparit joiden kanssa ei asu lapsia vakituisesti. Lapsiperheiksi lasketaan ne perheet, joissa asuu kotona vähintään yksi alle 18-vuotias lapsi. Perheväestöön ei Suomessa lasketa yksin asuvia henkilöitä. (Ojanen ym. 2013, 23.) Vuonna 2013 Suomen väestöstä 40 % kuului lapsiperheisiin (Lapsiperheiden määrä 23.5.2014).

Yleisimmin perhe koostuu Suomessa isästä, äidistä ja lapsesta. Perheen määrittely pelkästään tällä tavoin kuitenkin sulkee pois monia suomalaisia perheitä. Perheet voidaan jakaa ydinperheisiin, suurperheisiin sekä uusperheisiin. Ydinperheessä on joko yksi tai kaksi huoltajaa, joilla on biologinen tai adoption kautta saatu huoltajuus. Suurperheiksi luetaan myös isovanhemmat tai muut läheiset, esimerkiksi samassa taloudessa asuvat sukulaiset. Vanhempien uudet parisuhteet, ja sitä kautta yhteen liitetyt perheenjäsenet, muodostavat uusperheen. (Ivanoff ym. 2011, 10.)

Suomessa 60 prosentilla lapsiperheistä oli vuonna 2013 perhemuotona avioparin perhe. Avoparin muodostamia perheitä vuonna 2013 oli 19 prosenttia lapsiperheistä. Samana vuonna äiti ja lapsi -perheitä oli Suomessa lähes yhtä paljon, 18 prosenttia. Isä ja lapsi -perheitä oli vuonna 2013 alle 3 prosenttia lapsiperheistä. Uusperheiden määrä oli 53 000. Niissä noin puolet vanhemmista eli avioliitossa ja noin puolet vanhemmista eli avoliitossa. Vähän yli 400 lapsiperheessä oli vuonna 2013

saman sukupuolen rekisteröitynyt pari vanhempina. (Lapsiperheiden määrä 23.5.2014.)

Reijosen (2005, 11) mukaan perhe olisi tärkeä nähdä kokonaisuutena, johon vaikuttaa jokainen perheenjäsen omalla toiminnalla. Pohjola (2005, 43) toteaa yksilöiden määrittelevän perheensä itse, joten perheenjäsenillä voi olla keskenään erilainen näkemys siitä, keitä heidän perheeseensä kuuluu. Oma elämäntilanne ja ympäristössä tapahtuvat muutokset vaikuttavat siihen, miten yksilö määrittelee oman perheensä (Paajanen 2007, 23). Ojanen ym. (2013, 69) toteavat, että lapselle perhe on ensimmäinen tärkeä sosiaalinen ympäristö. Lapsen kasvaessa hän oppii omalta perheeltään paljon erilaista tietoa, asenteita ja arvoja sekä käyttäytymismalleja.

Ojasen ym. (2013, 15) mukaan perheen keskeisimpänä voimavaratekijänä pidetään vanhempien ja lasten psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Perheellä katsotaan olevan sekä sisäisiä että ulkoisia voimavaroja. Sisäiset voimavarat muodostuvat elämönhallinnan tunteesta ja kokemuksista, myös luottamus on osa perheen sisäisiä voimavaroja. Perheenjäsenten yhteenkuuluvuuden tunne ja luottamus toisilta saatavaan tukeen on sisäisten voimavarojen perustana. Perheen ulkoiset voimavarat koostuvat lähinnä heidän omista sosiaalisista tukiverkoistaan, jotka voivat olla virallisia tai epävirallisia sosiaalisia tukijärjestelmiä. Näiden tukiverkkojen kautta perhe saa tarvitsemaansa tunneperäistä tukea, kuten kuuntelua, arvostusta tai luottamusta.

2.2 Vanhemmuus

Vanhemman tärkein tehtävä perheessä on antaa lapselleen turvallinen kasvuympäristö, huolenpitoa ja rakkautta (Vanhemmuus). Ojasen ym. (2013, 17) mukaan aikuisen antama rakkaus, ymmärrys, hellyys sekä turva tukevat lapsen kehitystä ja kasvua. Kyrönlampi-Kylmäsen (2010, 36) mukaan vanhemmuus on sitä, että lapsen hyvinvointi asettuu vanhemman omien tarpeiden edelle. Sinkkonen (2008, 23) kirjoittaa vanhemman vastuun lapsesta olevan sitä suurempi, mitä pienempi lapsi on. Ojanen ym. (2013, 101) sanovat vanhemmuuden olevan paljon uuden opettelamista eikä niinkään jo valmista osaamista. He myös sanovat, että vanhemman

on erikseen tutustuttava jokaiseen lapseensa ja samalla vanhempi voi oppia itseltään uutta.

Vanhemman tulee lisäksi asettaa lapselle tietyt säännöt ja rajat, jotka täytyy miettiä lapsen iän- ja kehitystason mukaan (Vanhemmuus). Rajojen asettamisen tilanteet voivat Mattilan (2011, 25) mukaan olla hyvinkin vaativia aikuiselle. Aikuisen on oltava vastuullinen ja tiedostettava rajoja asettaessaan tavoitteeksi lapsen hyvä kasvu. Kun aikuinen rajoja asettaessaan tavoittelee lapsen hyvää kasvua ja kehitystä, ei rajojen mittarina tällöin ole aikuisen oma mukavuus ja tunteet. Ojanen ym. (2013, 166) sanovat, että vanhemman on hyvä keskustella asettamistaan säännöistä ja rajoista avoimesti lapsen kanssa ja perustella miksi näitä sääntöjä tarvitaan. Tällöin lapsi oppii, että säännöt ja rajat tuovat turvallisuutta hänen elämäänsä.

Ojanen ym. (2013, 101) ja Mattila (2011, 55) sanovat teoksissaan, että täydellistä vanhempaa ei ole olemassakaan, joten myös hyvä äiti ja isä voivat kokea itsensä väsyneeksi ja tarvita apua. Vanhemmuus onkin enemmän oppimista, kuin osamista. Mattilan (2011, 55–56) mukaan, riittävän hyvä vanhemmuus syntyy vanhemman rakkaudesta lapseensa ja hänen halustaan tukea ja auttaa lastaan kasvussa. Riittävän hyvään vanhemmuuteen sisältyy myös lapsen aseman laittaminen oman edun edelle sekä venyminen ja joustaminen lapsen vuoksi omista voimavaroistaan. Milgromin (2009, 43) mukaan tärkeää on, että vanhempi itse luottaa ja uskoo itseensä, siten hän kykenee olemaan hyvä vanhempi lapselleen. Vanhemmuutta tukemalla pyritään takaamaan lapselle turvallinen ja hyvä kasvu ympäristö (Mattila 2011, 19).

2.3 Arjen haasteet

Heinon ja Millerin (2007, 12) mukaan lapsiperheen arki koostuu kompromisseista ja erilaisista päätöksistä. Kyrönlampi-Kylmäsen (2010, 169) mukaan lapsiperheiden arjessa tapahtuu koko ajan jotakin. Kirjoittajan mukaan lapsiperheiden arjessa näkyy tunteiden kirjo, eri osapuolten aikataulujen ja käytäntöjen sopiminen sekä niiden yhteensovittaminen. Määttä ja Rantala (2010, 82) sanovat, että lapsiperheen arkeen voivat oman hankaluutensa tuoda ihmissuhdeongelmat, avuttomuus

tai ylipäättään arjen liian raskaaksi kokeminen. Heinon ja Millerin (2007, 12) mukaan nykypäivänä perheet eroavat paljon toisistaan. Perheillä on omat erilaiset tapansa toimia ja elää erilaisissa olosuhteissa. Osa lapsiperheistä elää eriarvoisessa asemassa niin taloudellisesti kuin sosiaalisestikin.

Lapsiperheen arkeen oman haasteensa voi tuoda jatkuva kiire. Nykypäivänä on suuret odotukset tehokkuudelta osalta niin työssä kuin vapaa-ajallakin. Kiirettä saatetaan jopa ihannoida, vaikka itse pysähtyminen on monesti paljon vaikeampaa. (Mattila 2011, 127.) Kuivakankaan (2002, 43–44) mukaan kiire ei ole mikään outo asia lapsiperheiden elämässä, vaan siitä on tullut osa arkea. Kiire määrittelee sen, siirretäänkö tiettyä rutiinia tai kerkiääkö vanhempi esimerkiksi pysähtymään ja kuuntelemaan, mitä lapsella on sanottavaa. Perheen arjessa yhdessä olon aika on saattanut huventua pieniin hetkiin esimerkiksi mikroaterian äärellä, koska kiire määrittelee ajan käyttöä.

Yleisesti puhutaan elämän ruuhkavuosista. Ruuhkavuosiksi kuvaillaan sitä aikaa, kun lapset ovat vielä pieniä, työelämä vaikuttaa hektisimmältä ja perheen vapaa-aika täyttyy erilaisella harrastustoiminnalla. Ruuhkavuosien aikana vanhemmasta saattaa tuntua, että hänellä ei ole enää omaa aikaa ollenkaan, vaan kaikki hänen aikansa täyttyy perheen pyörittämisestä. (Ruuhkavuodet 11.7.2014.) Heino ja Miller (2007, 11) toteavat, että lapset kuitenkin tarvitsevat aikuisen huomiota, hänen läsnäoloaan, huolenpitoaan ja kiireettömyyttään. Päivästä toiseen toistuvina ne mahdollistavat lapselle tunteen, kuinka hän kelpaa sellaisena kuin hän on. Nämä kaikista yksinkertaisimmat ja arkisimmat asiat, jotka toistuvat päivittäin, ovat lapsen elämän perustuspilareita.

Myös joukkoviestimillä ovat nykypäivänä suuri merkitys lasten elämässä (Suoninen 2008, 142; Ojanen ym. 2013, 71). Vanhemmat joutuvat pohtimaan mitä antavat lastensa katsoa ja kuinka kauan. Ohjelmissa saattaa tulla esille myös sellaisia asioita, jotka ovat ristiriidassa perheen omien arvojen ja moraalinäkemysten kanssa. (Ojanen ym. 2013, 71.)

Heinon ja Millerin (2007, 12) mukaan lapsiperheiden arkeen voi omat haasteensa tuoda työn ja kodin yhteensovittaminen. Perinteisen työnjaon mukaan miesten ajatellaan hoitavan kodin ulkopuoliset työt, kun naiset hoitavat kodin työt. Perinteinen

työnjako on kuitenkin saanut väistyä, myös naisten ollessa yhä useammin ansiotyössä. (Lahelma ym. 2005, 35.) Suomessa on viime vuosien aikana työssäkäyvien naisten määrä ohittanut työssäkäyvien miesten määrän (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 26).

Naisten työssä käyminen on johtanut erilaisten roolien yhdistämiseen perhe-elämässä. Vanhemmat ovat samaan aikaan työntekijöitä sekä lastensa hoivaajia. (Lahelma ym. 2005, 35.) Nyky-yhteiskunnassa palvelut ovat ihmisten saatavilla mihin vuorokauden aikaan tahansa, mikä tarkoittaa ilta- ja yötoiden lisääntymistä. Tällöin vanhemman työaikojen sovittaminen lapsiperheen elämään voi aiheuttaa arkeen omat hankaluutensa. (Rönkä, Malinen & Lämsä 2009, 16.)

Vuonna 2012 lähes kolmasosa pienten lasten työssäkäyvistä vanhemmista tunsi, että heillä on oman työnsä vuoksi usein tai jatkuvasti liian vähän aikaa heidän lapsilleen. Työstä johtuvan ajanpuutteen tunteminen oman puolison kanssa on myös yleistä. Suomessa lapsiperheiden vanhemmista jopa 40 % kokee laiminlyövänsä kotiin liittyviä asioita oman työnsä takia. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 41.)

Perheissä saattaa olla myös erilaisia haasteita, jotka syntyvät työelämän ulkopuolelle jäämisen takia. Vanhemmat voivat kokea eristyneisyyttä ollessaan työelämän ulkopuolella. Vanhempien omat kokemukset heijastuvat heidän lapsiinsa ja koko perheen hyvinvointiin. (Heino ja Miller mukaan 2007, 12.) Työttömyyden seurauksena syntynyt epävarmuus perheen tuloista ja tulevaisuudesta aiheuttaa usein vanhemmille huolta ja stressiä (Työttömyys 2014.)

Yksinhuoltajat kokevat huolta omasta jaksamisestaan lapsiperheen arjessa, selviää vuonna 2012 tehdystä lapsikyselystä. Lähes puolet kyselyyn vastanneista yksinhuoltajista vastasi olevansa huolissaan omasta jaksamisestaan. Kahden vanhemman perheessä arjessa jaksaminen koetaan paremmaksi. (Vanhempien huoli.)

Määtän ja Rantalan (2010, 82) mukaan jokainen perhe kohtaa ja käsittelee yksilöllisesti erilaisia ongelmia arjessaan. Se kuinka ne vaikuttavat perheen arjen sujumiseen, on kiinni perheestä itsestään, millaisia merkityksiä he antavat ongelmille. Heino ja Miller (2007, 12) korostavat perheiden tukimuotojen riittävyden tärkeyttä. Suomalaisen perhepolitiikan tavoitteena on luoda jokaiselle lapsella turvallinen

ympäristö kasvaa sekä tukea vanhempia aineellisissa ja henkisissä mahdollisuuksissaan saada ja kasvattaa lapsia (Lapsi ja perhepolitiikka Suomessa 2013, 6).

2.4 Perhetupa Pähkinä lapsiperheen arjessa

Alajärven keskustassa sijaitseva Perhetupa Pähkinä tarjoaa alueen lapsiperheille monimuotoista toimintaa. Pähkinä toimii kerrostaloasunnon alimmassa kerroksessa sijaitsevassa huoneistossa. Perhetupa on avoinna arkisin klo: 9-15 välillä. Pähkinän työntekijä kertoi aikataulujen kuitenkin tarvittaessa hieman joustavan, jos esimerkiksi vanhemmilla on vielä keskustelut kesken. Perhetupa Pähkinä on ollut toiminnassa vasta reilun vuoden, mutta se saavutti suosion lapsiperheiden parissa jo heti toiminnan aloittaessaan. (Turja 2014.)

Perhetupa Pähkinän toiminta koostuu vapaasta ja ohjatusta toiminnasta (Turja 2014). Pähkinässä työskentelee yksi kokoaikainen työntekijä. Lisäksi Perhetuvan toiminnassa ovat mukana kiertävä erityislastentarhanopettaja, neuvola, lastensuojelu, perhetyö ja Alajärven seurakunta. (Kantokoski, 2014.) Isoherrasen (2005, 14) mukaan moniammatillinen yhteistyö mahdollistaa useiden eri näkökulmien ja tiedon käytön työskentelyssä.

Vanhemmilla on mahdollisuus tulla Pähkinään yhdessä lastensa kanssa. Perhetuvassa lasten vanhemmilla on mahdollisuus tutustua muihin vanhempiin ja viettää aikaa heidän kanssaan. (Turja 2014.) Töissä työkaverit auttavat luomaan osaltaan yhteisöllisyyden tunteen, mutta kotona lapsia hoitava vanhempi kaipaa usein ympärilleen omaa aikuisista koostuvaa yhteisöä (Yhteisöllisyys). Pähkinässä kotiäidit ja koti-isät pääsevät tapaamaan muita vanhempia.

Perhetupa Pähkinässä eri perheiden lapset pääsevät myös tutustumaan toisiinsa ja saavat toisistaan leikkikavereita (Kantokoski 2014). Ojanen ym. (2013, 167) kertovat lapsille olevan luonnollista olla kiinnostuneita muista samanikäisistä ympärillä olevista lapsista. Lapsen ikätoverit muodostavat hänen vertaisryhmänsä. Aluksi lasten välinen vuorovaikutus voi olla hyvin kömpelöä, enimmäkseen ihmettelyä ja yhteisen mielenkiinnon jakamista. Lapsen oppiessa aikuisilta perustaidot sanattomaan ja sanalliseen vuorovaikutukseen myös hänen omat leikkinsä kehittyvät.

Lapsi saa leikkien kautta harjoitella sosiaalisia taitojaan. Kyrönlampi-Kylmänen (2010, 79) sanoo lapsen oppivan leikin välityksellä käsittelemään omia tunteitaan ja jäsentämään ajatuksiaan. Vertaisryhmässä leikkiessään lapsi saa kokemusta erilaisesta sosiaalisesta toiminnasta. Samalla lapsi oppii toimimaan muiden kanssa, kuuntelemaan toista ja toimimaan ryhmässä. (Ojanen ym. 2013, 167.)

Kirkkomuskari. Perhetupa Pähkinän toiminnoista yksi on seurakunnan työntekijän pitämä kirkkomuskari. Kirkkomuskaria pidetään Pähkinän tiloissa. Kirkkomuskari on lapsille tarkoitettua musiikkileikkiopetusta, jonka järjestämisestä vastaa seurakunnan työntekijä. Kirkkomuskarissa lapset pääsevät opettelemaan musiikin ja kristinuskon perusasioita esimerkiksi laululeikkien, kehonrytmien ja erilaisten loruttelujen avulla. Toiminta on lapsiperheille maksutonta ja vapaaehtoista. (Musiikki.)

Pikku eskari. Perhetupa Pähkinässä järjestetään myös pikku eskaria, joka on tarkoitettu viisivuotiaille, ensi vuonna esikoulun aloittaville lapsille. Perhetuvan oma työntekijä pitää pikku eskaria. Pikku eskarin toiminta ei ole koulumaista vaan lapset pääsevät harjoittelemaan erilaisia taitoja ja tietoja toiminnan kautta. Pikku eskarissa käydään läpi erilaisia teemoja, kuten esimerkiksi harjoitellaan sosiaalisia taitoja. (Turja 2014.)

Taaperokahvila. Taaperokahvila on tarkoitettu alle kolmivuotiaille lapsille ja heidän vanhemmilleen. Tarkoituksena on, että pikkulasten vanhemmat pääsevät tutustumaan toisiinsa ja vaihtamaan kokemuksiaan ja ajatuksiaan. Tuoreet vanhemmat saattavat jännittää Pähkinään tulemistä. Taaperokahvilan tarkoitus on rohkaista tuoreita vanhempia tulemaan Pähkinään. Paikalla on tällöin muitakin pienten lasten vanhempia ja vanhemmat pääsevät vaihtamaan vauva-ajan kokemuksia. Perhetuvassa on Taaperokahvilan aikaan myös rauhallisempi tunnelma, kun paikalla on vain aivan pieniä lapsia. Näin ollen pienet lapset pääsevät myös rauhassa tutustumaan Pähkinän tiloihin ja leluihin. (Turja 2014.)

Perhekahvila. Perhekahvila on tarkoitettu kaiken ikäisille lapsille ja heidän vanhemmilleen. Myös Taaperokahvilaan osallistuneet voivat tulla mukaan Perhekahvilaan. Perhekahvilan toiminta koostuu vanhempien ja lasten yhdessäolosta, keskusteluista sekä kahvihetkestä. Perhekahvilassa vanhemmat pääsevät tutustu-

maan muihin vanhempiin ja lapset saavat uusia leikkikavereita. Perhekahvilan toimintaan voi osallistua myös päivähoitopaikan omaava lapsi ja työssä käyvä vanhempi. (Turja 2014.)

Perhetupa Pähkinässä lapsiperheille on myös mahdollisuus ruokailla pientä korvausta vastaan. Vanhemmat ilmoittavat ruokailustaan Pähkinässä ennakoon työntekijälle, jotta hän osaa tehdä tarvittavan määrän ruokaa. Pähkinässä vanhemmilla on mahdollisuus myös istua alas ja nauttia kahvit toisten vanhempien seurassa. Lisäksi osana pähkinän viikoittaista toimintaa ovat erilaiset satu- ja loruhetket, aamupalatreffit, leipomistuokiot sekä ulkoilut. Vanhempien ja lasten kanssa järjestetään myös erilaisia retkiä. Toiminta muotoutuu vanhempien ehdotusten ja toiveiden mukaan. (Turja 2014.)

3 VANHEMMUUDEN TUKEMINEN

Tässä luvussa olen nostanut esille osallisuuden sekä vertaistuen merkityksen vanhempien jaksamisessa ja vanhemmuuden tukemisessa. Viimeisessä kappaleessa kerron, miten Perhetupa Pähkinä toiminnallaan pyrkii tukemaan vanhemmuutta.

3.1 Osallisuus

Yksilön kokeman hyvinvoinnin kannalta on tärkeää, että yksilö tuntee olevansa osallinen ympäröiviin yhteisöihin ja myös yhteiskuntaan (Osallisuus 2014). Perälä ym. (2014, 85) sanovat osallisuuden pitävän sisällään yksilön kokeman aidon mahdollisuuden olla mukana määrittämässä, toteuttamassa sekä arvioimassa hänen omaan elämäänsä liittyviä asioita. Yksilö tuntee voivansa omalla sitoutumisellaan vaikuttaa siihen, mitä yhteisössä tai yhteiskunnassa tapahtuu (Osallisuus 2014). Osallisuuden tunne syntyy, kun yksilöstä itsestään tuntuu, että häntä kuunnellaan ja hänet huomioidaan. Tunne osallisuudesta on siis jokaisen omakohtainen kokemus. (Mitä osallisuus on? 2014.)

Osallisuuden kokemuksen syntymisen taustalla on yksilön oma halu olla mukana toiminnassa ja sitoutua siihen. Osallisuuden mahdollistaa osapuolten yhteinen kieli, osapuolten välinen aito kiinnostus ja toisen kuunteleminen. Osallisuus saa yksilön tuntemaan, että hän on osa tätä porukkaa. Osallisuus vaatii aitoa läsnäoloa, se tapahtuu juuri siinä hetkessä. (Mitä osallisuus on? 2014.)

Yksilöä ympäröivissä yhteisöissä osallisuus on kiinnittymistä. Se saa yksilön tuntemaan yhteenkuuluvuuden tunnetta muiden yhteisön tai ympäristön jäsenten kanssa. Tällöin yksilö kokee turvallisuutta ja oikeudenmukaisuutta. (Mitä on osallisuus? 2014.) Osallisuus tarkoittaa mukanaoloa, vaikuttamista sekä huolenpitoa siitä, että yksilöllä on mahdollisuus samanlaiseen hyvinvointiin kuin muilla (Osallisuuden edistäminen 22.7.2014).

Lapsen oikeus osallisuuteen on yksi perusoikeus, joka on määritetty Lasten oikeuksien sopimuksessa. Lapsen omat näkemykset on otettava huomioon lasta kos-

kevia päätöksiä tehdessä lapsen iän- ja kehitystason mukaisesti. Sopimus velvoittaa myös julkisen vallan käyttäjät huomioimaan lapset päätöksiä tehdessään. Lapselle täytyy taata mahdollisuus osallistua ja ilmaista oma mielipiteensä häntä itseään koskevissa asioissa. (Oranen 2008, 7.)

Aikuisen kohdalla osallisuus voimaannuttaa aikuista. Aikuinen kokee, että hän voi vaikuttaa asioihin ja hän haluaa toimia ajamiensa asioiden eteen. (Mitä osallisuus on? 2014.) Voimaantumisen myötä yksilö tuntee sisäistä voimantunnetta, joka syntyy yksilön omien kokemusten sekä oivallusten kautta, toteavat Vilén, Leppämäki ja Ekström (2008, 23). Samaan aikaan aikuinen kykenee näkemään asioita lapsen näkökulmasta ja kuuntelemaan lasta (Mitä osallisuus on? 2014).

Osallisuuden voidaan katsoa ehkäisevän syrjäytymistä. (Osallisuus 2014.) Ihmisten osallisuutta vahvistamalla katsotaan olevan syrjäytymistä ehkäisevä vaikutus. Suomessa sosiaali- ja terveysministeriö pyrkii toimenpiteillään vahvistamaan ihmisten kokemaa osallisuutta. (Syrjäytymisen ja köyhyyden ehkäiseminen 22.7.2014). Sosiaali- ja terveysministeriön vastuulla on, että lapsiperheillä on kohdullinen toimeentulo ja käytettävissään toimivat peruspalvelut (Osallisuuden edistäminen 22.7.2014). Laadukkaat peruspalvelut, jotka ovat perheiden saatavilla tukevat lasten ja koko perheen hyvinvointia (Halme, Vuorisalmi & Perälä 2014, 18).

3.2 Vertaistuki

Vertaistuesta löytyy erilaisia määritelmiä, mutta niitä kaikkia yhdistävä tekijä on liittää vertaistuki johonkin elämäntilanteeseen tai ongelmaan. Lisäksi määritelmissä nousee esille tuen ja auttamisen vastavuoroisuus ja osapuolten omat, läpikäytyt kokemukset. Osapuolet saavat toinen toisistaan vertaistukea, käydessään yhdessä läpi kokemiaan samantyyppisiä elämäntapahtumia. Yksilöillä täytyy olla halua jakaa kokemuksiaan ja tunteitaan. Vertaistuessa korostuu myös osapuolten toisiaan kunnioittava asenne. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 14.8.2014.) Haapio ym. (2009, 44) sanovat vertaistuen olevan sosiaalista tukea, jota samassa elämäntilanteessa olevat voivat toisiltaan saada.

Vertaistuki ja ammattiapu eivät ole sama asia, mutta voivat toimia toisiaan täydentäen. Vertaistuessa yksilöt vaihtavat kokemuksiaan ja saavat toisistaan tukea käydessään läpi samantyyppisiä asioita elämässään. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 14.8.2014.) Ammattiapu ei korvaa vertaistuen kautta saatua ainutlaatuista ymmärrystä ja yhtenäisyyden tunnetta, joka voi syntyä vain samanlaisen elämäntilanteen läpi käyneen osapuolen kanssa (Syömishäiriöliitto-SYLI ry).

Vertaistuen kautta yksilö voi huomata, että ei ole ongelmiensa kanssa yksin. Vertaistuki saattaa toimia voimaannuttavana tekijänä. Vertaistuki voi saada yksilössä aikaan muutosprosessin, jossa hän huomaa omat voimavaransa ja löytää vahvuutensa ja ottaa vastuuta elämästään. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 14.8.2014.) Haapion ym. (2009, 44–45) mukaan vanhemmat saavat vertaistuesta tukea vanhemmuuteen, kun kuulevat muiden vanhempien kokemuksia ja miitteitä, siitä mitä vanhemmuus heidän mielestään on. Vertaistuen avulla ja peilaamalla omia kokemuksia muiden vanhempien kokemuksiin, saavat vanhemmat vertailupintaa omaan tilanteeseensa ja pystyvät tunnistamaan tilanteensa helpommin (Avoimet varhaiskasvatuspalvelut 2014). Haapion ym. (2009, 45) mukaan vanhempi voi itse samalla muodostaa oman käsityksensä siitä, millainen vanhempi hän lapsilleen on.

Yksilöt saavat vertaistuen kautta toisiltaan neuvoja ja vinkkejä omaan tilanteeseensa. Ryhmässä voi vertaistuen kautta syntyä halu parantaa ja vaikuttaa yhdessä omaan asemaansa yhteiskunnassa, esimerkiksi palvelujen käyttäjänä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 14.8.2014.) Vertaistuen voidaan sanoa lisäävän yhteisöllisyyttä ja parantavan elämän laatua. Samaan aikaan vertaistuki auttaa vanhempia ottamaan vastuuta oman lapsensa kasvatuksesta. (Haapio ym. 2009, 45.)

3.3 Perhetupa Pähkinä ja vanhemmuuden tukeminen

Perhetupa Pähkinässä toteutettavan toiminnan tavoitteena on antaa tukea alueen lapsiperheiden arkeen ja tarjota pientä apua niin vanhemmille kuin lapsille. (Kantokoski 2014). Heinon ja Millerin (2007, 12) mukaan perheillä tulee olla käytettävissä palveluita, joiden pariin on helppo päästä. Heidän mukaansa paikat, joihin vanhempien on helppo tulla lasten kanssa, ja joissa he kokevat olonsa hyväksy-

tyksi ja arvostetuksi, voivat olla perheille parhaita ehkäisevän tuen tarjoajia. Pähkinä sijaitsee Alajärven keskustassa muiden palveluiden äärellä eikä Perhetupaan tulosta tarvitse ilmoittaa etukäteen. Perhetupa Pähkinä pyrkii toiminnallaan olemaan paikka, johon vanhempien on helppo tulla. (Kantokoski 2014.)

Lapsiparkki. Vanhemmilla on mahdollisuus tuoda lapsensa lyhytaikaiseen hoitoon Pähkinän lapsiparkkiin. Perhetuvan työntekijä hoitaa lapsia ja vanhemmat saavat omaa aikaa itselleen. Vanhemmat saavat mahdollisuuden käydä esimerkiksi omissa harrastuksissaan, kun tuovat lapsensa lapsiparkkiin. Lapsiparkista vanhemmilta kerätään pieni korvaus, mutta muuten Pähkinän toiminta on lapsiperheille ilmaista. (Kantokoski 2014.) Ojasen ym. (2013, 79) mukaan vanhemmat kaipaavat omaa aikaa perheen ja ympäröivän arjen ulkopuolella. Vanhempien on pidettävä huolta itsestään ja huolehdittava siitä, että heillä on omaa aikaa (Ruuhkavuodet 11.7.2014). Oma aika ja siinä tapahtuvat puolisoitten yhteiset hetket antavat voimaa arkeen (Ojanen ym. 2013, 79). Lammi-Taskula ja Karvonen (2014, 79) sanovat vanhempien tyytyväisyyden parisuhteeseensa olevan tärkeää koko perheen hyvinvoinnin kannalta.

Perhekoulu. Pähkinässä toimii kiertävän erityislastentarhanopettajan pitämä perhekoulu. Perhekoulun tavoitteena on tukea vanhempia lasten kasvatuksessa. Perhekoulu on ohjelma, jossa vanhempainohjausmenetelmin pyritään auttamaan, että vanhempi oppii ohjaamaan lapsensa käyttäytymistä toivotumpaan suuntaan. Perhekoulu on suunnattu erityisesti niille vanhemmille, jotka kokevat lapsensa käytöksen haastavana, mutta myös muut vanhemmat ovat tervetulleita perhekouluun. Haastavalla käytöksellä tarkoitetaan esimerkiksi ylivilkkautta, uhmakkuutta tai tarkkaamattomuutta. Lapsen haastavalle käytökselle ei tarvitse olla mitään diagnoosia, että vanhempi voi osallistua perhekouluun. (Perhekoulu.) Perhekoulussa vanhemmat pääsevät keskustelemaan heitä mietityttävistä asioista (Turja 2014).

4 AVOIN VARHAISKASVATUS

Tässä luvussa käyn läpi, mitä avoimella varhaiskasvatuksella voidaan tarkoittaa. Perhetupa Pähkinä tarjoaa avointa päivähoitoa Alajärvellä, joka on yksi avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuodoista (Kantokoski 2014). Luvussa käsitellään lyhyesti päivähoitotoiminnan historiaa ja lainsäädäntöä. Kerron myös ehkäisevästä lastensuojelusta, miksi sitä tehdään ja miten sitä voidaan toteuttaa. Lopuksi käsitelen Pähkinän ja perhetyön välistä yhteistyötä.

4.1 Määritelmä

Avoim varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, jota kunnat järjestävät lapsiperheidensä hyvinvoinnin tukemiseksi (Avoimet varhaiskasvatuspalvelut 2014). Avoimelle varhaiskasvatukselle ei kuitenkaan ole olemassa vain yhtä oikeaa määritelmää, koska eri järjestäjät, kuten seurakunnat, kunnat ja järjestöt käyttävät kukin omia määritelmiään ja toimintamuotoja avoimesta varhaiskasvatuksesta. Määrittelyerot kertovat avoimen varhaiskasvatuksen tavoitteesta huomioida paikalliset tarpeet. Leikkitoiminnasta on alettu 2000-luvulla käyttää laajemmin käsitettä avoin varhaiskasvatus. Myöskään vuodesta 1973 lähtien voimassa ollut päivähoitolaki ei tunne sanaa avoin varhaiskasvatus, mutta laista löytyy käsite leikkitoiminta. (Alila & Portell 2008, 12.)

Suomessa avoimen päiväkotitoiminnan katsotaan alkaneen vuonna 1978 (Alila & Portell 2008, 12; Ojanen ym. 2013, 48). Avoimen päiväkotitoiminnan tavoitteena oli tarjota niille lapsille, jotka eivät kuuluneet muun päivähoitotoiminnan piiriin, vapaamuotoista ja ohjattua ryhmätoimintaa. Yleensä avoimeen päiväkotitoimintaan ei vaadita ilmoittautumisia ja toiminta tapahtuu tavallisen päiväkodin yhteydessä. Lapset saavat tulla avoimeen päivähoitoon joko oman hoitajansa kanssa, tai avoimen päivähoidon työntekijät saattavat järjestää lapsille tekemistä niin, että aikuisilla on samaan aikaan muuta toimintaa. Avoin päiväkotitoiminta on joustavaa toimintaa, joka pyrkii vastaamaan parhaalla mahdollisella tavalla asiakkaiden tarpeisiin ja toiveisiin, toivoen samalla käyttäjiltä aktiivista osallistumista toimintaan. (Ojanen ym. 2013, 48.)

Avointa varhaiskasvatusta toteutetaan muun kunnassa järjestettävän päivähoidon ohella. Lapsille, joita vanhemmat hoitavat kotona, on avoin varhaiskasvatus erityisen tärkeää, samalla se koetaan tärkeäksi myös lasten vanhemmille. Avointen varhaiskasvatuspalvelujen tavoitteena on tarjota kotihoidossa oleville lapsille ja heidän vanhemmilleen tukea kasvatukseen, sosiaalisia kontakteja ja monipuolista yhdessä oloa toisten lasten ja vanhempien kanssa. Palvelut tarjoavat vanhemmille myös mahdollisuuden saada lapset lyhytaikaiseen hoitoon. Avointen varhaiskasvatuspalvelujen tavoitteena on lapsiperheiden kokonaisvaltainen hyvinvoinnin tukeminen. (Avoimet varhaiskasvatuspalvelut 2014.)

Päivähoitolain (L 19.1.1973/36) 1 luvun 1§:ssä säädetään, että

Lasten päivähoidolla tarkoitetaan tässä laissa lapsen hoidon järjestämistä päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana. Päiväkotihoidon voidaan järjestää tätä tarkoitusta varten varatussa tilassa, jota kutsutaan päiväkodiksi. Perhepäivähoitoa voidaan järjestää yksityiskodissa tai muussa kodinomaisessa hoitopaikassa, jota kutsutaan perhepäiväkodiksi. (18.5.1990/451)

Alilan ja Portellin (2008, 12–13) mukaan se, mitä leikkitoiminnalla tai muulla päivähoitotoiminnalla tarkemmin tarkoitetaan, ei kuitenkaan selviä lakitekstistä. He kertovat avoimien varhaiskasvatuksen toimintamuotojen kirjon olevan nykypäivänä laaja ja määrittelemätön, joka myös osaltaan vaikeuttaa selkeän sisällön määrittelyn tekoa. Määrittelyä hankaloittaa myös varhaiskasvatuksen ja esimerkiksi perheyön välisten rajapintojen määrittelemättömyys. Käsitteiden käyttö ja määrittely eivät ole yhtenäistä eri alueiden ja järjestäjien kesken.

4.2 Aikaisempia tutkimuksia

Valtakunnallista tutkimustietoa avoimista varhaiskasvatuspalveluista on vain vähän. Vuonna 2008 sosiaali- ja terveysministeriö julkaisi selvityksen, mistä käy ilmi sen hetken avoimien varhaiskasvatuspalvelujen tilanne ja kehittämistarpeita. Selvitystä varten tehtyyn kyselyyn vastasi yhteensä 202 kuntaa, joista 101 kuntaa ilmoitti järjestävänsä itse avointa varhaiskasvatustoimintaa. Seurakunnalla on keskeinen rooli avoimien varhaiskasvatuspalvelujen järjestäjänä. Peräti 96 % kunnista (198 kuntaa) ilmoitti, että seurakunta toimii niissä avointen varhaiskasvatuspalve-

lujen järjestäjänä. Selvityksen perusteella avoin varhaiskasvatus tarvitsee valtakunnallista määrittelyä sekä toimintatapojen selkeyttämistä eri organisoijien toiminnoista. (Alila ja Portell, 2008, 11, 74.)

Salomaa ja Supperi (2010, 6, 62–64) ovat omassa opinnäytetyössään tutkineet vanhempien kokemuksia Seinäjoella toimivasta avoimesta päiväkodista. Salomaa ja Supperi keskittyivät työssään selvittämään, millainen merkitys avoimella päiväkodilla on lapsiperheiden arjessa. Tutkimuksen tuloksista käy ilmi, että vanhemmat pitivät avointa päiväkotia merkittävässä roolissa. Avoimen päiväkodin merkitys koettiin tärkeäksi sekä lasten että vanhempien kannalta. Myös Tikkanen (2014, 2, 36) on omassa tutkimuksessaan selvittänyt millainen merkitys avoimella päiväkodilla on osana varhaiskasvatusta. Tikkanen keskittyy omassa tutkimuksessaan tutkimaan, tukeeko Euran avoin päiväkotilapsiperheitä heidän arjessaan. Tikkanen tutkimuksesta selviää, että vanhemmat kokevat avoimen päiväkodin tukevan heitä lapsiperheen arjessa.

Salonen (2011, 24, 40) on omassa työssään tutkinut lapsiperheiden vanhempien kokemuksia Kouvolan avoimesta varhaiskasvatuksesta. Salonen keskittyi työssään selvittämään, onko Kouvolaalaisilla lapsiperheillä tarvetta ja kiinnostusta avoimen varhaiskasvatuksen palveluihin sekä, kuinka avoimia varhaiskasvatuspalveluja voitaisiin kehittää Kouvolan alueella. Suurin osa Salosen tutkimukseen osallistuneista vanhemmista oli tyytyväisiä Kouvolan alueen avoimen varhaiskasvatuksen palveluihin ja vastaajat olivat myös jatkossa kiinnostuneita käyttämään näitä palveluita.

4.3 Ehkäisevä lastensuojelu

Lastensuojelu koostuu ehkäisevästä lastensuojelusta sekä perhe- ja lapsikohtaisesta lastensuojelusta. Ehkäisevää lastensuojelua tehdään esimerkiksi nuorisotyössä, päivähoidossa ja neuvoloissa. (Lastensuojelu 2.1.2012.) Avoimet varhaiskasvatuspalvelut ovat osa ehkäisevää lastensuojelutoimintaa (Avoimet varhaiskasvatuspalvelut 2014).

Ehkäisevä lastensuojelutyö ei edellytä lapselta tai hänen perheeltään lastensuojelun asiakkuutta. Ehkäisevä lastensuojelutyö on osa perheille ja lapsille suunnattujen palvelujen toimintaa. (Lastensuojelu 2.1.2012.) Lastensuojelun puuttumista perheen tilanteeseen tarvitaan, kun lapsen kasvatusta ja hoitoa eivät perheessä ole lapsen edun mukaista (Hakalehto-Wainio & Nieminen, 2013, 162). Lapsen etu on käsitteenä laaja ja siitä säädetäänkin useissa eri säännöksissä. Kuitenkaan tarkkaa määritelmää sille, mitä lapsen edulla kulloinkin tarkoitetaan, ei ole pystytty täsmentämään. (Lapsen etu 2014.) Lapsen edun määrittelyä hankaloittaa myös se, että ihmisillä saattaa olla erilaisia näkemyksiä siitä, mikä olisi lapsen kannalta paras ratkaisu (Mitä tarkoittaa lapsen etu?).

Lapsen etu-käsitteen mukaan lapselle pitää muun muassa turvata lapsen hyvä hoito ja kasvatusta, myönteiset ja läheiset ihmissuhteet erityisesti lapsen ja hänen omien vanhempiensa välillä. Lapsen ikä ja kehitys tulee huomioida ja tarjota siihen nähden oikeanlainen huolenpito sekä valvonta. Lapselle on myös tarjottava turvallinen ympäristö leikkimistä varten ja otettava lapsen toivomukset ja yksilöllisyys huomioon mietittäessä koulutusta lapselle. Lapsen fyysinen kurittaminen, altistaminen tai muu nöyryyttäminen on kielletty ja lapsen kuuluu saada lämpöä ja hoivaa vanhemmiltaan. Vanhempien velvollisuus on vastata lapsen hyvinvoinnista ja kasvatuksesta. (Mitä on lastensuojelu? 2.5.2013.)

Ehkäisevästä lastensuojelusta löytyy omat määritelmänsä ja ohjeistuksensa lastensuojelulaista. Lastensuojelulain (L 13.4.2007/417) 1 luvun 3a §:ssä säädetään, että

Ehkäisevällä lastensuojelulla edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevää lastensuojelua on tuki ja erityinen tuki, jota annetaan esimerkiksi opetuksessa, nuorisotyössä, päivähoitossa, äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Kun lapsi on lastensuojelun asiakkaana, edellä 2 momentissa tarkoitettua tukea järjestetään osana avo-, sijais- tai jälkihuoltoa.

4.4 Perhetupa Pähkinä ja ennaltaehkäisevä lastensuojelu

Pähkinä tekee tiivistä yhteistyötä Alajärven perhetyön kanssa (Kantokoski 2014; Ojanperä 2014). Perhetyön määrittely yksiselitteisesti on vaikeaa, koska perhetyönimikkeen alla perhetyötä voidaan toteuttaa erilaisia toimintamuotoja ja menetelmiä käyttäen (Reijonen). Heinon mukaan (2007, 36) käsitteenä perhetyön käyttö kattaa nykypäivänä lastensuojelun perhetyön lisäksi peruspalvelujen perhetyön, kuten koulun, päivähoidon ja neuvolan. Puhutaan lastensuojelun perhetyöstä sekä ennaltaehkäisevästä perhetyöstä (Perhetyö).

Perhetyö lähtee aina perheen omista tarpeista. Perhetyön toteutustapa muotoutuu sen mukaan missä ja millaisessa tilanteessa perhetyötä tehdään, sekä mitkä ovat perhetyön tavoitteet. (Perhetyö.) Ojanperä (2014) toteaa perhetyön yhden toimintaperiaatteen olevan yhteistyö muiden toimijoiden kanssa perheiden parhaaksi. Ojanperän mukaan sekä Pähkinän että ennaltaehkäisevän perhetyön tavoitteena on toimia matalan kynnyksen palveluna, jonne kaikkien on helppo tulla.

Ojanperä (2014) kertoo, että perhetyöntekijät ohjaavat omassa työssään kohtamiaan perheitä Pähkinän toiminnan pariin. Esimerkiksi, jos perheessä on tarvetta lyhytaikaiselle lastenhoidolle, eikä perheen pärjäämisestä ole varsinaista huolta, perhetyöntekijä ohjaa heitä hyödyntämään Perhetuvan lapsiparkkia. Perhetyöntekijät käyvät myös Pähkinässä, jossa vanhemmat voivat tarvittaessa kääntyä heidän puoleensa erilaisin vanhemmuuteen ja lapsiperheen elämään liittyvien kysymysten kanssa.

Avoimet varhaiskasvatuspalvelut auttavat ehkäisemään ongelmia lapsiperheissä. (Avoimet varhaiskasvatuspalvelut 2014.) Kantokoski (2014) kertoo, että vanhemmillä on Pähkinässä mahdollisuus tavata eri asiantuntijatahoja ja keskustella heidän kanssaan heitä mietityttävistä asioista. Perhetupa Pähkinä pyrkii toiminnallaan ennaltaehkäisemään lastensuojelutarpeen syntymistä tarjoamalla lapsiperheille erilaisia toimintoja. Toimivien avoimien varhaiskasvatuspalvelujen katsotaan myös madaltavan kynnyksiä avun pyytämiseen (Avoimet varhaiskasvatuspalvelut 2014). Vanhemman on helpompi tunnistaa oma tilanteensa ja lähestyä tuttua työntekijää ja pyytää neuvoa. Heinon ja Millerin (2007, 12) mukaan lapsiperheiden arkiset kohtaamispaikat ja palvelut, joissa lasten ja vanhempien arvostus näkyy työnteki-

jöiden osoittamalla hyväksyntää sekä kiinnostusta, saattavat olla parhaita lapsiperheiden ehkäisevän tuen välittäjiä.

5 TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa kerron tutkimukseni toteuttamisesta. Toteutin tutkimukseni pääosin laadullisena tutkimuksena, joten koin tarpeellisena käsitellä aluksi laadullisen tutkimuksen ominaispiirteitä. Kerron oman tutkimukseni aineistonkeruusta ja siitä, miten analysoin keräämäni aineiston. Lopuksi käyn vielä läpi tutkimuksen tekoon liittyviä kysymyksiä luotettavuudesta ja eettisyydestä, lisäksi kerron, kuinka olen omassa tutkimuksessani ottanut ne huomioon.

5.1 Tutkimuskysymys

Opinnäytetyössäni tutkin, kuinka Perhetupa Pähkinän toiminta näkyy sen toimintaan osallistuvien lapsiperheiden arjessa. Työssäni selvitin myös, onko vanhemmillä kehitysideoita Pähkinän toimintaa koskien. Toiminta on Alajärvellä uutta, joten sen vaikutusten selvittäminen ja raportointi on tärkeää. On kiinnostavaa tietää, koetaanko Perhetupa Pähkinän toiminta hyödylliseksi ja tarpeelliseksi.

Tutkimuskysymykseni ovat

1. Miten Perhetupa Pähkinän palveluita käyttävät lapsiperheiden vanhemmat ovat kokeneet sen vaikuttavan arkeensa?
2. Millaisia kehitysideoita lapsiperheiden vanhemmilla on Pähkinän toimintaan liittyen?

5.2 Laadullinen tutkimus

Opinnäytetyöni on pääosin laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Laadullisen tutkimuksen kautta pystytään kuvaamaan todellista elämää. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimuskohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Tutkimuskohde valitaan tarkoituksen mukaisesti, eikä satunnaisotannalla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161, 164.)

Tuomin ja Sarajärven (2011, 71) mukaan yleisimmät aineistonkeruumenetelmät laadullisessa tutkimuksessa ovat kysely, havainnointi, haastattelu ja erilaisiin dokumentteihin pohjautuva tieto. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa suositaan laadullisten menetelmien käyttöä, eli metodeja joissa tutkittavien ääni ja näkökulmat tulevat esille (Hirsjärvi ym. 2009, 164). Tuomin ja Sarajärven (2011, 71) mukaan näistä aineistokeruumenetelmistä voidaan käyttää useampaa yhdistelemällä niitä tai valita vaihtoehtoisesti vain yksi menetelmä käytettäväksi. Hirsjärven ym. (2009, 164) mukaan kvalitatiivisen tutkimuksen tyypillisiä piirteitä ovat, että tieto kerätään tutkimukseen osallistuvalla luonnollisissa tilanteissa ja tiedon keruun välineenä käytetään ihmistä eikä esimerkiksi tietokoneella tehtäviä testejä. Kirjoittajien mukaan tutkija voi kuitenkin tarvittaessa käyttää täydentävänä tietona lomaketta tai erilaisia testejä.

Laadullisessa tutkimuksessa tutkittavaa aineistoa tarkastellaan monipuolisesti ja yksityiskohtaisesti, koska tutkijan tarkoituksena on paljastaa ennalta arvaamattomia asioita. Silloin käytetään niin kutsuttua induktiivista analyysia, jossa aineisto määrittelee sen, mikä on tärkeää eikä tutkija. Tutkijan tavoitteena on, tutkimuksessa avulla tuoda esille odottamattomia seikkoja. (Hirsjärvi ym. 2009, 164.)

Käytin tutkimuksessani haastattelujen tukena lomaketta, jossa selvitin haastateltavien taustatietoja (Liite 1). Taustatietolomake sisälsi suurimmaksi osin monivalintakysymyksiä, joista vastaaja valitsi hänelle parhaiten sopivan vaihtoehdon tai vaihtoehdot. Taustatietolomake vastasi tyyliltään määrällistä eli kvantitatiivista tutkimusta. Kvantitatiivisella tutkimuksella on tyypillistä, että se sisältää strukturoituja kysymyksiä (Laadullisen ja määrällisen tutkimuksen erot).

5.3 Aineistonkeruu

Keräsin tutkimusaineiston kahden ryhmähaastattelun ja haastateltavien täyttämien taustatietolomakkeiden avulla. Tutkimukseeni osallistui yhteensä seitsemän vanhempaa. Perhetupa Pähkinässä kerätään kävijätietoja, joiden avulla nähdään kuinka monta perhettä toimintaan on osallistunut sekä mitkä päivät ovat suosituimpia. Kävijätietojen mukaan keväällä 2014 Pähkinässä kävi noin 20 eri perhettä viikossa. Viikoittaisten kävijöiden määrä on kuitenkin koko ajan kasvussa, kun uu-

sia perheitä osallistuu toimintaan. Loppu keväästä 2014 Pähkinässä oli käynyt yhteensä 96 perhettä ja alkusyksystä 2014 perheitä oli jo 107. (Turja 2014.) Ryhmähaastatteluihin osallistuneet seitsemän vanhempaa olivat kaikki tiiviisti mukana Perhetuvan toiminnassa. Pähkinän työntekijä kertoi, että nämä haastateltavat olivat se joukko, mikä edustaa Perhetupa Pähkinän vakiokävijöitä.

Ennen haastattelua vastaajat täyttivät taustatietolomakkeen, jolla selvitin vastaajien taustatietoja; esimerkiksi ikä, lasten lukumäärä ja mihin toimintoihin vastaajat ovat osallistuneet (Liite 1). Pyysin vastaajia täyttämään taustatietolomakkeen ennen haastattelua haastattelutilanteen selkiyttämiseksi. Näin ollen meidän ei tarvinnut haastattelutilanteessa käyttää aikaa taustatietojen selvittämiseen vaan pysyimme heti siirtymään keskusteluun ennalta mietityistä teemoista. Hirsjärven ym. (2009, 204–205) mukaan haastattelu eroaa muista tiedonkeruumenetelmistä siten, että siinä haastattelija ja haastateltava ovat suorassa sanallisessa vuorovaikutuksessa keskenään. Kirjoittajien mukaan haastattelun hyvänä puolena nähdään myös sen joustavuus. Joustavuus ilmenee haastattelutilanteessa, jossa haastattelija pystyy säätämään aineistonkeruuta tulkitsemalla haastateltavan antamia vastauksia. Malcom (2012, 109) toteaa haastattelun olevan sosiaalialan tutkimuksissa hyvin yleinen tapa kerätä aineistoa. Hänen mukaansa toinen yleisesti sosiaalialan tutkimuksissa käytössä oleva aineistonkeruumenetelmä on erilaiset kyselylomakkeet.

Valitsin haastattelun aineistonkeruutavaksi, koska halusin saada vanhempien mielipiteitä ja ajatuksia selville. Koin, että haastattelu antaa vanhemmille mahdollisuuden kertoa ajatuksiaan ja mielipiteitään laajemmin sekä monisanaisemmin. Omien kokemuksieni pohjalta ajattelin, että kirjalliseen lomakkeeseen en tulisi saamaan niin laajoja vastauksia. Tuomin ja Sarajärven (2011, 74) mukaan etuna haastattelun käytössä on se, että haastattelija pystyy valitsemaan haastatteluun sellaisia henkilöitä, joilla on jotain kokemusta tai mielipiteitä tutkittavasta aiheesta. Tutkimukseni kannalta oli tärkeää, saada haastatteluihin henkilöitä, joille on kertynyt kokemusta Perhetupa Pähkinän toiminnasta.

Opinnäytetyöni haastattelut toteutin ryhmähaastatteluina. Ryhmähaastattelun etuna ovat haastatteluun osallistuvien omat vastaukset ja muiden kommentointi, mikä vie keskustelua luontevasti eteenpäin. Toisten kommentointi saa vastaajan mietti-

mään omaa vastaustaan tarkemmin ja tarkentamaan, mitä hän todella tarkoittaa. (Ryhmähaastattelu.) Hirsjärvi ym. (2009, 210) sanovat ryhmähaastattelun olevan tehokas tapa kerätä tietoa, koska siinä saadaan tietoa useammalta henkilöltä samaan aikaan. Useampi henkilö haastattelussa mahdollistaa myös muistinvaraisten asioiden esille tulon paremmin, koska ryhmäläiset voivat auttaa toisiaan muistamaan.

Haastattelumenetelmänä käytin teemahaastattelua. Tuomi ja Sarajärvi (2011, 75) sekä Kananen (2014, 70) sanovat, että teemahaastattelussa eli puolistrukturoidussa haastattelussa edetään tiettyjen etukäteen päätettyjen teemojen kautta. Olin ennen haastatteluiden toteuttamista laatinut teemahaastattelurungon, johon valitsin työni kannalta tärkeitä teemoja. Olin myös laatinut valmiiksi tarkentavia kysymyksiä, joiden avulla pystyin tarvittaessa saamaan haastateltavilta mahdollisesti lisää tietoa asiasta. Haastattelussa käytetyt pelkät valmiit teemat eivät tuota tutkijalle syvällistä tietoa vaan tutkijan on käytettävä tarkentavia kysymyksiä, sanoo Kananen (2014, 89). Tuomi ja Sarajärvi (2011, 73) sanovat haastattelun eduksi havainnoinnin. Tehdessään haastattelua tutkija pystyy kirjoittamaan ylös sen kuinka haastateltavat ilmaisivat asioita, eikä pelkästään sitä mitä he sanoivat. Ryhmähaastattelujen aikana tein muistiinpanoja, jos jokin asia aiheutti pidempiä mietintätaukoja tai sai haastateltavien käytöksessä muutosta aikaan.

5.4 Tutkimusaineiston analysointi

Tuomin ja Sarajärven (2011, 91, 103) mukaan sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jonka avulla tutkija pystyy tekemään useanlaisia tutkimuksia. Sisällönanalyysin avulla tutkijan tavoitteena on saada tutkittavasta ilmiöstä yleisessä ja tiivistetyssä muodossa oleva kuvaus. Sisällönanalyysin avulla tutkija pystyy laittamaan keräämänsä aineiston järjestetykseen johtopäätösten tekoa varten.

Tutkimuksessani halusin saada tietoa vanhempien kokemuksista. Sisällönanalyysin avulla tekstistä etsitään sen tuottamia merkityksiä, sanovat Tuomi ja Sarajärvi (2011, 104) sekä Ojasalo, Moilanen ja Ritalahti (2014, 137). Omassa tutkimuksessani käytin teorialähtöistä sisällönanalyysia. Haastatteluiden nauhoittamisen jälkeen litteroin ne tietokoneelle sanasta sanaan. Litteroinnin avulla tutkija pyrkii

varmistamaan, että tutkittava aineisto on selkeä ja sisällöltään valmis analyysin tekemistä varten (Ojasalo ym. 2014, 138).

Litteroinnin jälkeen luin haastattelut useaan kertaan läpi. Kanasen (2014, 108) mukaan teoreettisessa luokittelussa tutkija pyrkii katsomaan aineistoaan teorian luomien käsitteiden luokittelujen avulla. Luettuani litteroidut tekstit useaan kertaan läpi, aloin sen jälkeen etsiä aineistoista teoriaosiossa käsittelemiini teemoihin liittyviä asioita. Käytin erivärisiä kyniä merkatakseni itselleni ylös niitä asioita, jotka liittyivät teoriaosiini. Huomasin kuitenkin, että teoriaosiossa puuttui sellaisia asioita, joita vanhemmat kuitenkin haastattelussa toivat esille, joten täydensin myös teoriaosiota tutkimuksen edetessä.

5.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Eettisesti hyvin toteutetussa tutkimuksessa on noudatettu hyvää tieteellistä käytäntöä (Hirsjärvi ym. 2009 23). Tuomen ja Sarajärven (2011, 132) mukaan tutkimuksen uskottavuus perustuu myös siihen, että hyvää tieteellistä käytäntöä on noudatettu. Hyvään tieteelliseen käytäntöön sisältyy muun muassa tutkijan huolellisuus, rehellisyys ja tarkkuus tutkimustyössään. Tutkijan on myös suunniteltava, toteutettava sekä raportoitava tutkimuksensa yksityiskohtaisesti ja tieteelliselle tiedolle määrättyjen ehtojen vaativalla tavalla. (Hirsjärvi ym. 2009, 23–24; Tuomi & Sarajärvi 2011, 132–133.) Kananen (2014, 145) korostaa, että ammattikorkeakoulun opiskelijan tekemän oppinnäytetyön tulosten täytyy olla luotettavia.

Suomessa erilliset julkiset elimet valvovat, että tutkijat noudattavat tutkimuksissaan eettisyyttä. Opetusministeriö on yksi niistä tahoista, joka on antanut ohjeensa tieteellisten menettelytapojen noudattamiseen. Tutkija tekee eettisen valinnan jo tutkimusaihetta valitessaan. Tutkija pohtii aihetta valitessaan, kenen ehdoilla tutkimusaihe valitaan ja mitkä ovat tutkimukseen tekemiseen ryhtymisen syyt. (Hirsjärvi ym. 2009, 23–25.)

Hirsjärven ym. (2009, 25) mukaan tutkimuksen lähtökohtana täytyy olla ihmisarvon kunnioittaminen. Kirjoittajien mukaan tutkijan on annettava yksilön itse päättää, osallistuuko tutkimukseen vai ei. Tutkijan on siis kunnioitettava yksilön itsemää-

räämisoikeyttä. Pähkinän työntekijä kysyi toimintaan osallistuneilta vanhemmilta, löytyykö heistä halukkaita vapaaehtoisia osallistumaan tutkimukseen. Työntekijä oli myös jo aiemmin alkukesällä keskustellut vanhempien kanssa siitä, että opiskelija tulee tekemään Perhetupa Pähkinän toiminnasta tutkimuksen. Jo tällöin käydyissä keskusteluissa osa vanhemmista oli ilmaissut halukkuutensa osallistua tutkimukseen.

Ennen tutkimuksen aloittamista kerroin tutkimukseen osallistuville, että kaikki heidän vastauksensa tullaan käsittelemään nimettöminä ja ainoastaan minä tutkimuksen tekijänä tulen näkemään heidän vastauksensa. Kerroin myös hävittäväni keräämäni tutkimusaineiston tutkimuksen valmistuttua. Tutkittavien nimiä ei myöskään tuoda tutkimuksen aikana esille, kuten ei mitään tietoja, joista tutkimukseen osallistuvat voitaisiin tunnistaa.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa kerron tutkimuksen tuloksista. Olen jakanut tutkimustulokset useampaan eri teemaan. Teemat ovat samoja, kuin mitä käytin haastatteluni runkona (Liite 2). Haastattelurungon teemat valikoituivat työni teoriaosuuden pohjalta. Työni tavoitteena oli selvittää Pähkinässä käyvien vanhempien kokemuksia Perhetupa Pähkinän vaikutuksista lapsiperheen arkeen. Tutkimukseni avulla halusin tuoda ilmi myös mahdollisia kehitysideoita Perhetuvan toimintaa koskien.

6.1 Haastateltavien taustiedot

Haastattelin yhteensä seitsemää vanhempaa. Selvitin heidän taustatietojaan lomakkeen avulla (Liite 1), jonka vanhemmat täyttivät ennen haastattelua. Samassa lomakkeessa selvitin muun muassa myös, mistä he saivat tiedon Perhetupa Pähkinän toiminnasta ja mihin Pähkinän toimintoihin he olivat osallistuneet. Taustatiedoista selvitin heidän syntymävuoden, perhetilanteen, nykyisen työ/elämäntilanteen, kotipaikkakunnan sekä lasten lukumäärän ja iät. Toteutin ryhmähaastattelut kahtena eri päivänä Perhetupa Pähkinän tiloissa. Toisena päivänä ryhmähaastatteluun osallistui kolme vanhempaa ja seuraavana päivänä neljä vanhempaa. Perhetuvassa oli haastatteluiden aikaan paikalla myös muita vanhempia ja heidän lapsiaan, joten haastattelujen aikana ei ollut aivan hiljaista. Koin kuitenkin, että taustäänet eivät haitanneet haastateltavia vaan he pystyivät keskittymään haastatteluun. Molemmat haastattelutilanteet vaikuttivat rennoilta ja keskustelua syntyi niissä hyvin.

Haastateltavat olivat iältään 30–41 -vuotiaita. Kaikki haastateltavat olivat naisia. Pähkinän toimintaan osallistuu myös miehiä, mutta vähemmän ja harvemmin kuin naisia. Kaikki haastatellut äidit olivat avioliitossa ja kotipaikkakuntana oli Alajärvi. Neljällä haastatelluista oli kaksi lasta, yhdellä haastatelluista oli kolme lasta, yhdellä neljä lasta ja yhdellä viisi lasta. Pienimmät lapset olivat alle vuoden ikäisiä ja vanhimmat yli 10-vuotiaita. Haastatteluhetkellä kuusi äideistä vastasi olevansa kotiäitinä ja lisäksi yksi äideistä vastasi työskentelevänsä osa-aikaisesti kotiäitien ohella.

Haastateltavat valikoituivat Perhetupa Pähkinän työntekijän avulla. Haastatteluihin halusin sellaisia vanhempia, jotka olivat osallistuneet useamman kerran toimintaan. Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää, millaisia vaikutuksia vanhemmat kokevat Pähkinällä olevan heidän arkeensa, joten koin tärkeäksi, että he ovat osallistuneet toimintaan useammin kuin kerran. Näin ollen heillä on parempi käsitys siitä millaista toimintaa Pähkinässä on ja he pystyvät kertomaan omista kokemuksistaan ja havainnoistaan paremmin. Nauhoitin ja litteroin molemmat haastattelut. Olen poiminut litteroiduista haastatteluista lainauksia, joita käytän kertoessani tutkimustuloksista. Lainauksien perässä on numero yhden ja seitsemän väliltä, koska haastateltavia oli seitsemän. Viittaan haastateltaviin kirjaimella h, mikä tarkoittaa haastateltavaa. Kirjaimen perässä oleva numero kertoo sen, kenen vanhemman puheeseen viittaan

6.1 Toimintaan osallistuminen

Haastateltavien etukäteen täyttämässä lomakkeessa (Liite 1) kysyttiin taustatietojen lisäksi mihin Pähkinän toimintoihin he ovat osallistuneet, kuinka usein he osallistuvat toimintaan ja minkä ikäisten lasten kanssa he osallistuvat tai ovat osallistuneet toimintaan. Opinnäytetyöni yksi tavoite on kehittää Pähkinän toimintaa, joten on tärkeää tietää mitkä ovat niitä toimintoja, jotka tavoittavat osallistujia ja onko joukossa sellaisia toimintoja, jotka eivät ole niin suosittuja. Vastausten perusteella on mahdollista muokata toimintaa uudelleen ja pohtia mahdollisia syitä siihen, miksi joku toiminta on suositumpaa kuin toinen.

Kaksi haastateltavista vastasi osallistuvansa Perhetupa Pähkinän toimintaan useamman kerran viikossa, toinen oli myös valinnut kohdan noin kerran viikossa. Viisi haastateltavista osallistui Pähkinän toimintaan noin kerran viikossa, ja yksi heistä oli vastannut myös osallistuvansa toimintaan kaksi tai kolme kertaa kuukaudessa. Lapset, joiden kanssa haastateltavat osallistuivat Pähkinän toimintaan, olivat iältään 0-6 – vuotiaita.

Selvästi suosituin toiminta Perhetupa Pähkinässä oli vastausten perusteella kirkkomuskari, johon kaikkien haastateltavien lapset olivat osallistuneet joko yksin tai vanhemman kanssa yhdessä. Perhekahvila ja lapsiparkki olivat myös vastausten

perusteella suosittuja toimintoja, ja niihin oli osallistunut tai niitä oli käyttänyt seitsemästä vastaajasta kuusi. Taustatietolomakkeessa kysyttiin, myös osallistumista Pähkinän ei ohjattuun -toimintaan, johon viisi vastaajaa kertoi osallistuneensa. Kolme vanhemmista vastasi lapsensa osallistuneen pikku eskariin. Perhekouluun osallistuneita vanhempia oli myös kolme. Yksi vastaajista oli vastannut myös kohtaan muu, ja kertoi osallistuneensa lapsensa kanssa Pähkinän järjestämälle retkelle. Myöhemmin haastatteluissa tuli ilmi, että myös muita vanhempia oli osallistunut retkelle, mutta he eivät huomanneet kirjoittaa sitä taustatietolomakkeeseen.

Ryhmähaastatteluissa pyysin vanhempia kuvailemaan, millaista Pähkinän toiminta heidän mielestään on. Kummassakin haastatteluryhmässä vanhemmat kuvailivat Pähkinän toimintaa monipuoliseksi. Vanhemmat tarkensivat monipuolisuudella tarkoitettavan sitä, että Pähkinässä voi osallistua erilaiseen ohjattuun toimintaan kuten kirkkomuskariin, mutta lapsilla on myös mahdollisuus harjoitella kädentaitoja askartelujen tai piirtämisen kautta yhdessä Pähkinän työntekijän kanssa. Yksi haastatteluun osallistuvista kertoi aiemmin Pähkinässä järjestetyistä miesten illoista, jonka kautta myös miehillä on ollut matalampi kynnyks osallistua Pähkinän toimintaan. Vanhempien mukaan Pähkinässä huomioidaan hyvin sekä lapset että vanhemmat: toimintaa tarjotaan kaikenikäisille lapsille ja myös vanhemmat tuntevat olevansa tervetulleita Pähkinään. Vanhempia huomioidaan myös toiminnan suunnittelussa siten, että Pähkinän työntekijä kysyy vanhempien mielipiteitä ja ajatuksia Pähkinän toimintaan liittyen.

Haastatteluihin osallistuneet pitivät tärkeänä, että Pähkinässä on myös vapaata olemista eikä kaikki toiminta sisällä järjestettyä ohjelmaa. Heidän mielestään vapaa oleskelu antaa mahdollisuuden tutustua toisiin ja silloin syntyy keskusteluja helpommin. He pitivät myös hyvänä asiana, kun Pähkinän työntekijä keksii lapsille jotain tekemistä ja vanhemmat saavat vain olla keskenään.

Ja sitte se vapaus nimenomaan siitä, että ei oo taas semmosta tiukkaa kankeata kaavaa, vaan on semmosta lepposta, heleppoa (H3)

Niin semmosta vapaata. On nii mukavaa vaan päästä toisten äitien kanssa juttelemaan (H4)

Toisessa haastatteluryhmässä vanhempien keskustelussa nousi esille Pähkinän toiminnan perhelähtöisyys. Vanhemmat kuvailivat sitä samoin, kuin toinen haastatteluryhmä kuvaili Pähkinän toimintaa; Sen toiminnassa otetaan huomioon kaiken ikäiset lapset. Vanhemmat kertoivat, kuinka Pähkinän toiminnassa huomioidaan lasten erilaiset tarpeet. Eri-ikäisille lapsille on tarjolla erilaista toimintaa. Molemmissa haastatteluryhmissä vanhemmilla oli kokemus, että lapsi tarvitsee virikkeitä arkeensa ja niitä Perhetupa Pähkinä tarjoaa heille.

Täällä niinku otetaan kaikki huomioon ja lapset saa niitä virikkeitä ja niitä kavereita (H5)

Toimintaa on äideille, on isille, on pienemmille lapsille, on isommille lapsille (H4)

6.2 Tiedottaminen ja tiedonkulku

Taustatietolomakkeessa (Liite 1) kysyin myös, mistä vanhemmat ovat saaneet tiedon Perhetupa Pähkinän toiminnasta. Kolme haastateltavista kertoi saaneensa tiedon sen toiminnasta ystävältään, yksi haastateltavista ei muistanut, mistä oli tiedon saanut, kaksi haastateltavista kertoi lukeneensa lehdestä Pähkinän toiminnasta sekä nähneensä Internetissä tietoa toiminnasta. Yksi haastateltavista kertoi saaneensa oman työnsä kautta tiedon Pähkinän toiminnasta.

Pähkinällä on oma ryhmänsä Facebookissa, mistä näkee sen päiväohjelmat, mah- tuuko lapsiparkkiin vielä ja samalla siellä kerrotaan mahdollisista muutoksista. Fa- cebookin ryhmässä kysellään vanhemmilta heidän mielipiteitään ja ehdotuksiaan toimintaan liittyen. Facebook koettiin hyväksi tiedotuskanavaksi, mutta samalla tuotiin esille, että saisi olla omat kotisivut, koska kaikki eivät käytä Facebookia. Sen hyvinä puolina nähtiin kuitenkin tietojen ja muutosten nopea päivittäminen.

Haastatteluissa nousi esille kehitysideana pidemmän ajan lukujärjestys Pähkinän toiminnasta. Vanhemmat kokivat, että vuoroviikoin tapahtuva ohjelma on vaikea hahmottaa, kun aina pitää miettiä onko parillinen vai pariton viikko. Vanhemmat ehdottivat lukujärjestystä, jossa toiminnot olisivat kirjattu selkeästi ylös ja noudat- taisivat tiettyä aikataulua. He myös toivoivat, että lukujärjestys löytyisi esimerkiksi

kaupungin Internet-sivuilta, jolloin tieto löytyisi helpommin ja ei tarvitsisi olla Facebookin jäsen.

Joo ja just kaupungin nettivuilla saisi olla. Tää on kuitenkin kaupungin palvelu ja kaupungilla on kuitenkin joku työntekijä joka niitä nettisivuja päivittää ja vastaa niistä, niin ni se vois mun mielestä niinku kuulua siihen.(H1)

6.3 Lapsiperheen arki

Molemmissa ryhmähaastatteluissa keskusteltaessa lapsiperheen arjesta nousi esille sen vaihteisuus. Päivät täyttyvät erilaisista ohjelmista, kuten lasten neuvolassa käynneistä, kerhoista, kauppareissuista ja kotitöistä. Haastateltavat kokivat arjen hektisyyteen vaikuttavan, sen montako lasta perheessä on ja minkä ikäisiä lapset ovat. Haastateltavat kertoivat myös osallistuvansa Pähkinän toimintaan saadakseen ohjelmaa omaan ja lastensa päivään. Vanhemmat kokivat tärkeäksi, että lapsilla on virikkeellistä toimintaa päivän aikana. Keskusteluissa nousi esille, että äidin seura ei pelkästään riitä esimerkiksi viisivuotiaalle vaan hän kaipaa jo kaveriseuraa.

Vanhemmat kertoivat, että Perhetupa Pähkinässä he saavat hetkeksi irtautua omasta arjestaan ja hengähtää. Yksi haastateltavista kertoi Pähkinän olevan hänelle paikka, missä pää saa tuuletusta ja ajatukset saa hetkeksi pois arjen hektisyydestä ja kotitöistä. Vanhemmat kertoivat, että Pähkinä katkaisee arjen kiireen, kun saa vain tulla sinne viettämään aikaa. Haastateltavat myös pitivät Pähkinässä olevaa ruokailumahdollisuutta hyvänä asiana, joka helpottaa arkea, kun heidän ei tarvitse silloin tehdä kotona ruokaa.

Molemmissa haastatteluissa korostui myös toisen vanhemman rooli arjen pyörittäjänä, silloin kun toinen vanhempi tekee pitkää työpäivää tai on keikkatöissä. Se kuitenkin koettiin normaaliksi näiden perheiden arjessa. Yksi haastateltavista sanoi perheen arjen olevan tällöin täyttä elämää, kun puoliso ei ole auttamassa arjen sujumisessa. Täydellä elämällä hän viittasi siihen, että koko ajan on jotain tekemistä. Haastateltavat eivät tuoneet kuitenkaan ilmi, että yhden vanhemman arjen pyörittäminen olisi liian haastavaa.

Ainaki, ku on mies reissuhommissa, niin on iha täyttä, täyttä elämää. (H3)

Mulla mies on seitsemä päivää viikossa töissä, että mä pyöritän meillä paljon arkea. Se on meillä normaalia, että se on mihin kukin tottuu ja minkälainen kunkin perheen tilanne on. Se on sitä meidän normaalia elämää. (H5)

Samassa ryhmähaastattelussa tuotiin esille myös se, että jokaisen perheen arki on oman näköistään ja jokaisella perheellä on omat heille parhaiten sopivat tavat toimia. Isossa osassa arkea ovat kotityöt kuten pyykinpesu, ruuanlaitto ja siivoaminen. Toisessa ryhmähaastattelussa esille nousi myös oma vapautensa lapsiperheen arjessa. On tiettyjä asioita mitä täytyy hoitaa tiettyyn aikaan, mutta moni asia on vapaasti päätettävissä, milloin sen hoitaa. Vanhemmat toivat esille tietynlaisen kiireettömyyden lapsiperheen arjessa.

Oma vapautensa..niin vaikka on niitä neuvolakäyntejä ja tällästä, mutta ei oo se kiire sellane. Vaikka on kiire, mutta ei oo tavallaan, kiireettömyyttä kuitenkin. Sitä voi tehdä tunnin päästä sen jonku homman tai tehdä huomenna. Ei oo pakko imuroida heti jos et jaks. (H5)

Haastatteluissa vanhemmat kertoivat Pähkinän toiminnan tuovan helpotusta heidän arkeensa. Haastatteluissa nousi esille lastenhoitomahdollisuuden tärkeys varsinkin niillä perheillä, joilla ei ole Alajärvellä laajaa sukulaisverkostoa. He kokivat, että he eivät aina halua olla omien sanojensa mukaan rasittamassa ystäviään, pyytämällä jatkuvasti heitä lastenhoitajaksi. Nyt heidän ei tarvitse pyytää ystäviään hoitamaan lapsia, kun he voivat tuoda lapset Pähkinän lapsiparkkiin. Haastateltavat kertoivat, että lapset on helppo tuoda Perhetuvan lapsiparkkiin lyhytaikaiseen hoitoon, kun ei tarvitse selitellä mitään syitä hoitotarpeelle.

Kun meilläkää ei oo niinku sukulaisia täällä ja on sitte niinku niin vaikee saada hoitajaa, vaikka on niinku tuttuja vähän täällä. Kyllä mä aina joskus pyyän hoitamaan, mutta nekin käy päivätöissä (H1)

Toisessa ryhmähaastattelussa Pähkinän lapsiparkin koettiin olevan ehkäisevää lastensuojelutyötä. Haastateltavat olivat sitä mieltä, että lapsiparkki on tukemassa ja auttamassa vanhempia heidän jaksamisessaan. Lapsiparkin myötä vanhemmat saavat tarvittaessa levähdystauon lasten hoitamisesta, tuodessaan lapsensa lap-

siparkkiin. Yksi vanhemmista kertoi, että ei tietäisi mitä hän tekisi, jos Pähkinän lapsiparkkia ei olisi. Hänellä ei ole käytettävänä sukulaisia tai ystäviä, jotka pystyisivät arkipäivänä auttamaan lasten hoidossa.

Niinni tämä oli aivan pelastus, tämä paikka. Ihan siis sitä parasta ennalta ehkäisevää työtä on kyllä tää ollu meidän perheelle.(H3)

6.4 Vanhemmuus ja vanhemman tehtävät

Keskusteltaessa vanhemmuudesta, haastateltavat sanoivat vanhemman yhdeksi tärkeimmäksi tehtäväksi turvallisen kasvuympäristön luomisen lapselle. Heidän mukaansa vanhemman tulee ennen kaikkea huolehtia siitä, että lapsella on turvallinen ympäristö leikkiin ja kasvuun. Haastateltavat kertoivat turvallisuuden olevan sitä, että lelut, tavarat ja tilat ovat lapsille sopivia eikä lapsi pääse vahingoittamaan itseään. Haastatteluissa vanhemmat keskustelivat myös turvallisuudesta ja läheisistä ihmissuhteista. He kokivat tärkeäksi, että lapsella on elämässään rakastava vanhempi. Haastateltavat sanoivat, että lapsen pitää saada hellyyden osoituksia ja rakkautta. Vanhemmat puhuivat sylin ja halauksen tärkeydestä. Haastateltavat kertoivat lapsen tarvitsevan helliä rutistuksia ja sylin johon tulla.

Myös rajojen ja sääntöjen asettamisen sanottiin olevan osa turvallista ympäristöä. Haastateltavat kertoivat, että vanhemman tulee asettaa tietyt säännöt ja rajat lapselle ja vanhemman on katsottava, että niitä noudatetaan vaikka se ei aina helpoa olisikaan. Vanhemmat puhuivat vanhemman vastuusta, vanhemman tulee pysyä sanojensa takana ja tehdä myös niitä päätöksiä, jotka ei välttämättä tunnu lapsesta niin mukavalta sillä hetkellä.

Se vanhemmuus on sitä.. on rajojen asettamista ja niitten rajojen kiinni pitämistä, pettymyksenkin tuottamuksen uhalla. (H3)

Haastatteluissa tuli esille myös se, että se ei ole tärkeää onko koti aina aivan järjestyksessä. Toisessa haastatteluryhmässä vanhemmat puhuivat siitä, kuinka joskus saattaa mennä monta tuntia siivoamiseen ja hetken päästä ne lelut ovat taas samalla lailla levällään. Tarkkaa siivousta ja järjestystä tärkeämpänä koettiin, että lapsen perustarpeista huolehditaan, kuten pukeutumisesta ja syömisestä. Haasta-

teltavat keskustelivat lapsen perustarpeista, joista vanhemman tulee ensiksi huolehtia ja sitten vasta miettiä sitä, että onko koti nyt aivan järjestyksessä.

Vanhempien keskustelussa nousi esille myös vanhemmuuteen liittyvät negatiiviset tunteet, kuten syyllisyys ja riittämättömyys. Haastateltavat puhuivat riittämättömyydestä, jolla tarkoittivat esimerkiksi sitä, kun perheessä on useampi lapsi ja vanhempi pystyy antamaan huomiota kuitenkin kunnolla vain yhdelle lapselle kerrallaan. Vanhempi kertoi syyllisyyden tunteesta, joka on seurausta siitä, kun joutuu pyytämään toista lasta odottamaan, että vanhempi kerkiää hänet kunnolla huomioida.

Ja sitte se, että on ainakin mulla, että vanhemmuuteen kuuluu se negatiivinen, se kuuluisa riittämättömyyden tunne. Se semmonen.. Aina kun vauvaa hoitaa ja antaa vauvalla huomiota niin joutuu sanoa sille isoveljelle, että kuule odota, että äidin pitää tehdä nyt tämä ja tämä, ja sitte vasta.. ja näin tulee se syyllisyys. (H1)

6.5 Perhetupa Pähkinän työntekijät ja vuorovaikutus

Haastattelussa kysyin millaisena vanhemmat kokevat vuorovaikutuksen Pähkinässä toimivien työntekijöiden kanssa. Muistin virkistämiseksi luettelin Perhetupa Pähkinässä käyvän kiertävä erityislastentarhaopettaja, seurakunnan työntekijä, perhetyöntekijä sekä Pähkinän oma työntekijä. Haastatteluissa nousi esille kokemukset Perhetuvan omasta työntekijästä, koska hänen kanssaan vanhemmat olivat viettäneet eniten aikaa. Moni vanhemmista ei ollut muita työntekijöitä tavannut kunnolla, koska ei ollut osallistunut sellaiseen toimintaan, jossa nämä työntekijät olisivat mukana. Kuitenkin ne vanhemmat, jotka olivat tavanneet muita työntekijöitä, kokivat myös heidät helposti lähestyttävänä.

Haastatteluissa nousi esille Pähkinän oman työntekijän tärkeä rooli niin kuuntelijana kuin neuvojen antajana. Samalla tuotiin esille se, kuinka työntekijä huomioi lapsetkin. Haastateltavat kertoivat olevan tärkeää, että työntekijä tulee hyvin toimeen myös lasten kanssa. Haastatteluissa vanhemmat kiittelivät Pähkinän työntekijää, siitä, miten motivoitunut hän on työhönsä ja antaa esimerkiksi oman pihansa Pähkinäväen käyttöön retkipäivänä.

Mun mielestä Jaanan kanssa on ollu hyviä keskusteluja. Vanhemmuudesta etenki.. Oikeasti sellasia asioita, jotka mua on askarruttanut ja ehkä semmosia jopa, jota mä en oo niinku uskaltanut ottaa kenekään kanssa puheeksi, niin Jaana on ottanut vaan puheeksi. (H1)

Mun mielestä Jaana huomioi sekä vanhemmat, että lapset tosi hyvin. Että vanhempana on Jaanalle tosi helppo puhua mistä vaan ja sitte taas se niinku huomioi lapsetki tosi hyvin. (H6)

Haasteltavat puhuivat lähes pelkästään Pähkinän omasta työntekijästä, mutta kysyessäni kokevatko he saavansa neuvoja heitä askarruttaviin kysymyksiin, nousi toisessa haastatteluryhmässä esille myös kiertävän erityislastentarhanopettajan pitämä perhekoulu. Sieltä haastateltavat kertoivat saavansa tietoa vanhemmuuteen ja vanhemmuuden tukemiseen liittyvistä asioista. Perhekouluun osallistuneet kertoivat omista kokemuksistaan viime keväältä ja sanoivat olevansa tyytyväisiä hyviin teemoihin ja keskusteluihin, joita perhekoulussa käytiin. Vanhemmat arvosivat vinkkejä ja neuvoja joita he perhekoulusta olivat saaneet ja kokivat ne tarpeellisiksi varsinkin vähän isompien lasten kanssa.

Siinä oli iha tosi hyviä aiheita ja tosi hyviä keskusteluja. Siis omaan niinku arkee ja kaikkee vinkkiä. (H7)

Haastatteluissa nousi esille, että vanhemmat kokivat tärkeäksi sen kuinka työntekijät puhuvat heidän lapsilleen. Vanhemmat korostivat, kuinka tärkeää on, että lapselle puhutaan positiiviseen ja kannustavaan sävyyn. Esimerkiksi jos lasta ainoastaan kielletään tekemästä asioita eikä koskaan kannusteta, se ei vanhempien mielestä ole oikea tapa toimia.

6.6 Vanhempien vaikuttamismahdollisuudet Pähkinän toimintaan

Molemmissa ryhmähaasteluissa halusin saada selville myös, millaisia kokemuksia vaikuttamismahdollisuuksista Pähkinän toimintaan liittyen vanhemmilla on. Kaikki haastateltavat kertoivat Pähkinän työntekijän kysyvän usein heidän mielipiteitään toiminnasta ja myös kuuntelevan onko heille ehdotuksia toimintaan liittyen. Yksi haastateltavista kertoi, kuinka vanhempien kautta tullut idea retken tekemisestä toteutettiin. Äidit kertoivat myös sillä hetkellä Pähkinässä toimintaan kuuluvasta

pikku eskarista ja siitä, kuinka sen kestoja tullaan pidentämään vanhempien omasta toivomuksesta. Ryhmähaastattelussa kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että heillä on mahdollisuus kertoa omat mielipiteensä ja työntekijät ottavat ne parhaansa mukaan huomioon.

6.7 Sosiaaliset suhteet ja vertaistuki

Kummassakin ryhmähaastattelussa vanhemmat kertoivat tulevansa Pähkinään muun muassa tavatakseen muita vanhempia. Haastateltavat kertoivat, kuinka mukava on päästä kotoa hetkeksi pois ja juttelemaan rennosti muiden vanhempien kanssa. Haastateltavat kertoivat, että Perhetuvassa he voivat vaihtaa ajatuksiaan ja kokemuksiaan muiden vanhempien kanssa, kun kotona heillä olisi vain lapset seurana.

Molemmissa haastatteluryhmissä kysyin haastateltavilta, mitä he kokevat saavansa Perhetupa Pähkinästä. Kummassakin haastattelussa nousi esille vertaistuki. Toisessa haastatteluryhmässä vanhemmat kokivat saavansa vertaistukea silloin, kun paikalla on pienempi porukka. Vanhemmat kertoivat silloin syntyvän sellaisia keskusteluja, mitä ei välttämättä isossa porukassa syntyisi. Haastateltavat kertoivat, että pienissä porukoissa vanhemmat keskustelevat keskenään ja kertovat omista huolen aiheistaan tai heitä mietityttävistä, vaikeistakin, asioista. He kuuntelevat ja kommentoivat sitä, mitä toisella on sanottavaa sekä kertovat omista ajatuksistaan asiaan liittyen. Vanhemmat antavat neuvoja ja vinkkejä toisilleen. Haastateltavat kertoivat, että keskustelujen aiheet liittyvät useimmiten lapsiin ja vanhemmuuteen.

Yksi haastateltava kertoi arvostavansa tukea, mitä saa kokeneemmilta äideiltä. Äidit, joilla lapset ovat jo vanhempia pystyvät kertomaan omista kokemuksistaan sekä antamaan käytännön neuvoja, jotka ovat olleet heillä käytössä, kun heidän lapsensa olivat pieniä. Molempien ryhmien kaikki haastateltavat sanoivat vertaistuen olevan sitä, kun pääsee puhumaan vanhemmuuteen ja lapsiperheen arkeen liittyvistä aiheista toisten samassa tilanteessa olevien kanssa tai sellaisten kanssa, jotka ovat jo ehkä jo käyneet ne pulmat läpi omassa perheessään.

Yksi haastateltavista kertoi omista sairasteluistaan ja siitä, kuinka paljon parempi olo hänellä oli aina, kun lähti Pähkinästä. Perhetuvassa hän oli saanut jutella asioista muiden vanhempien ja työntekijän kanssa. Haastateltava kertoi olon helpottavan, kun pääsee jakamaan omia ajatuksiaan ja saa muilta vanhemmilta kannustusta ja tukea omaan jaksamiseen. Haastateltava kertoi, että Pähkinässä käytyjen keskustelujen jälkeen hänellä oli aina paljon parempi olla sairasteluista huolimatta.

Ku olin niin huonossa kunnossa koko aja, mutta ku kävin täällä niin ainaku mä tulin kotiin niin mä olin paljon paremmalla päällä.. ku aina lähti sellasena äääh... ja sitte ku täältä tuli niin oli sellane niinku , että nonii, että nyt taas niinku jaksaa paremmin. (H1)

Toisessa haastatteluryhmässä yksi vanhemmista kertoi omista ennakkoluuloistaan, joita hänellä oli ennen kuin hän tuli ensimmäistä kertaa Perhetupa Pähkinään. Hän kertoi ajatelleensa hiukan negatiiviseen sävyyn, että täällä puhutaan kuitenkin vain lastenvaatteista eikä mistään muusta. Hän kertoi, että joutui keräämään rohkeutta ennen kuin uskalsi ensimmäisen kerran tulla Pähkinään, mutta sen jälkeen hän on käynyt Perhetuvassa ahkerasti lastensa kanssa. Vanhempi on oman kokemuksensa kautta saanut huomata, että Pähkinässä keskustellaan paljon muustakin kuin lasten vaatetuksesta. Hänen mukaansa keskustelut voivat saada aiheensa mistä vain ja ovat mielenkiintoisia ja hauskojakin.

Molemmissa haastatteluissa nousi esille myös Pähkinän rooli uusien sosiaalisten suhteiden luomispaikkana. Molemmissa ryhmissä oli toiselta paikkakunnalta Alajärvelle muuttaneita. He kertoivat Perhetuvan kautta tavanneessa ja tutustuneensa uusiin ihmisiin ja samalla myös heidän lapsensa ovat saaneet uusia kavereita. Yksi haastateltava toi esille sen, että Pähkinässä vanhemmat saavat viettää aikaa ja tutustua toisiinsa, kun taas jos vie lapsen johonkin kerhoon ja käy sitten hake-massa pois, niin siinä ei helposti tutustu muiden lasten vanhempiin. Yksi haastateltava kertoi, kuinka hän on Perhetuvassa saanut tutustua muihin vanhempiin, joilla on pieniä lapsia. Hänen omilla ystävillään lapset ovat jo isompia, niin Pähkinässä on ollut tilaisuus tutustua muihin pienten lasten vanhempiin. Hän koki tärkeäksi juuri sen, että on mahdollisuus puhua sellaisten ihmisten kanssa, jotka ovat samassa elämäntilanteessa.

Niinku ku mä en oo niinku tuntenu täältä kauheasti ihmisiä ja oon tutustunut täällä sitten, mutta on niinku tosi kiva ollu tutustua muihinki äiteihin, joilla on niinku pieniä lapsia ja niinku on tätä.. tätä elämää. (H6)

6.8 Perhetupa Pähkinän ilmapiiri

Haasteluissa kysyin millaisena vanhemmat kokevat Pähkinän ilmapiirin. Molemmissa haastatteluissa sanottiin Perhetupa Pähkinässä olevan avoin sekä rento ilmapiiri. Vanhemmat kokivat, että avoimuus on sitä, että vanhempien on luontevaa tulla Perhetupaan ja aloittaa keskustelu muiden vanhempien kanssa. Kaikki ottavat toisensa hyvin vastaan, eikä ketään jätetä ulkopuolelle, joten sen takia Pähkinään on helppo tulla. Vanhemmat sanoivat, että Perhetuvan ahtaiden tilojen hyvä puoli on se, kun ihmiset eivät pääse eristäytymään toisistaan eri huoneisiin vaan joutuvat pakostakin olemaan samassa tilassa. Vanhemmat kertoivat, että uusiin ihmisiin tutustuminen on Pähkinässä helppoa, koska keskustelut syntyvät niin luontevasti ja huomaamatta.

Kaikki on avoimia ja mulla on edelleen se tilanne, että mä en hirveesti tunne väkeä täältä. Nii sitte mä oon vaan ruvennu juttelemaan täällä ihmisten kanssa, eikä oo ikinä ollu semmone tunne, että ei olisi tervetullut juttelemaan jonku kanssa.. On hyvin helppoa tutustua. (H1)

Yksi haastateltavista kertoi keskustelujen syntyvän helpommin lasten kautta, kun lapset leikkivät keskenään alkavat heidän vanhempansa luontevasti keskustella. Haastateltava kertoi, että tällöin ujompikin äiti uskaltautuu helpommin keskustelemaan muiden kanssa. Haastateltavat kertoivat keskustelujen syntyvän helposti, kun lapset touhuavat keskenään ja vanhempi alkaa kertoa toiselle vanhemmalle, kuinka hänen lapsellaan on tapana tehdä ja toinen vanhempi sitten alkaa vuorostaan kertoa oman lapsensa tavoista toimia.

Tai vaikka ois muute muuten vaan hiljanen äiti esimerkiksi. Nii sitte kumminki ku on pienet tilat ja sitte lapset ottaa kontaktia toisiinsa nii sitte siinä tuloo niinku, että niin että vaikka ei ala kyselemää, että mitä kuuluu niin lasten kautta voi tulla niinku semmonen tilanne, että rupeaakin äidit keskustelemaan. (H6)

Toisessa haastatteluryhmässä vanhemmat kuvailivat Pähkinän ilmapiiriä yhdeksi suureksi perheeksi, jossa kaikki huolehtivat toisistaan. Vanhemmat sanoivat Per-

hetupa Pähkinän olevan paikka, johon jokainen voi tulla omana itsenään ja olla niin kuin haluaa. Vanhemmat kertoivat, että esimerkiksi ruokailutilanteissa autetaan paljon toisia, vaikka kaatamalla mehua toisenkin lapselle tai tekemällä leivän.

Jokane kattoo vähä omasa perää että jos jonku lapsen niin vähä muitenki lasten perää, että ollaan vähä niin ku yhtä suurta perhettä siinä.
(H4)

6.9 Vapaa sana ja kehitysideoita koskien Perhetupa Pähkinän toimintaa

Taustatietolomakkeessa (Liite 1) ja haastatteluissa kysyin myös mahdollisista kehitysideoista sekä risuista ja ruusuista Pähkinän toimintaa koskien. Korostin vielä uudelleen, että kaikki keskustelut ovat luottamuksellisia. Lomakkeen avulla halusin varmistaa, että haastateltavilla on mahdollisuus tuoda sellaisia asioita esille, joita ei välttämättä tule esille keskusteluissa tai joita ei halua muiden kuullen sanoa.

Kummassakin haastatteluryhmässä negatiivisena asiana tuli esille Perhetupa Pähkinän tilojen koko. Vanhemmat olivat sitä mieltä, että tilat voisivat olla hieman suuremmat. Tilojen ahtaus tulee esille varsinkin silloin, kun väkeä on enemmän. Kuitenkin haastatteluissa tuli esille myös jo aiemmin mainitsemani ahtaiden tilojen positiivinen puoli, eli se, että ihmiset eivät voi eristäytyä toisistaan. Perhetuvan sijainti koettiin kuitenkin parhaaksi mahdolliseksi, eivätkä isommat tilat jossain syrjäkylällä olisi hyvä vaihtoehto. Vanhempien mielestä Pähkinään on helppo tulla, kun se on keskustassa ja samalla pääsee hoitamaan muita asioita.

Molemmissa haastatteluryhmissä keskustelua käytiin myös pihasta. Pähkinällä ei ole käytössään pihaa, vaan ulkoillessa Perhetuvan porukka menee läheiselle leikkikentälle. Vanhemmat pohtivat, että olisi mukava, jos ei tarvitsisi aina lähteä leikkikentälle asti. Toisessa ryhmässä pohdittiin kuitenkin myös sitä, että leikkikenttä on lähellä ja talven pakkasilla ei tule ulkona oltua, joten ei piha välttämättä ole pakollinen.

Molemmissa sekä haastatteluissa että taustatietolomakkeissa tuli enemmän esille Perhetupa Pähkinän positiiviset puolet. Lomakkeissa kehuttiin Pähkinää mukavaksi paikaksi, johon saa tulla sellaisena kuin on ja milloin itse haluaa. Vanhemmat kertoivat myös lasten tykkävän tulla Pähkinään. Haastateltavat kehuivat paikan

avointa ja rentoa ilmapiiriä, jossa on helppo ja mukava viettää aikaa. Lomakkeissa tuli myös esille, kuinka tärkeänä paikkana Perhetupa koettiin uusiin ihmisiin tutustumisen kannalta. Vanhemmat ja heidän lapsensa pääsevät tutustumaan uusiin ihmisiin. Vanhemmat toivat vastauksissaan esille kavereiden tärkeyden lapsille. Pähkinässä lapset tutustuvat uusiin kavereihin ja pääsevät leikkimään keskenään. Kaikilla lapsilla ei ole kotona saman ikäisiä kavereita, joten Perhetupa tarjoaa mahdollisuuden olla saman ikäisten seurassa.

Haastateltavat kehuivat Pähkinän työntekijää siitä, että hän aina kyselee kuulumisia ja ottaa kaikki huomioon. Vanhemmat kertoivat tuntevansa olonsa aina tervetulleeksi, kun työntekijä joka kerta huomioi heidät ja lapset heti heidän saapuesaan paikalle. Myös lapsiparkki sai paljon kiitosta. Se antaa vanhemmille mahdollisuuden hoitaa omia asioitaan ja vie vanhemmilta pois sen stressin, mikä aiheutuisi, kun pitäisi aina etsiä lapselle hoitajaa. Kaikki tutkimukseeni osallistuneet vanhemmat kertoivat myös suositelleensa Perhetupa Pähkinää omille ystävilleen ja saaneet heitä sitä kautta mukaan toimintaan. Isompia kehitysideoita Pähkinän toimintaa koskien ei tutkimuksessa tullut esille.

Toisaalta ihan hyvä, että tää toiminta pysyy vaan tälläsenä aika yksinkertaisena ja vapaamuotoisena, että ei oo niinku jotenki liikaa sitä ohjattua. Tää on kuitenkin se tärkein, että saa tulla tänne ja saa olla täällä, muulla ei oo väliä. (H6)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyöni tutkimuskysymyksenä oli, miten Perhetupa Pähkinän palveluita käyttävät lapsiperheiden vanhemmat ovat kokeneet sen vaikuttavan arkeensa. Samalla halusin työni avulla saada selville vanhempien mielipiteitä paikan toiminnasta, ilmapiiristä, lapsiperheen arjesta ja vanhemmuudesta. Tutkimukseen osallistuvilla vanhemmilla oli mahdollisuus kertoa myös omista toiveistaan ja kehitysideoistaan Pähkinän toimintaa koskien. Kaikki haastateltavat olivat haastatteluhetkellä osallistuneet Perhetuvan toimintaan joko viikoittain tai useamman kerran kuukaudessa. Vanhemmilla oli siis kokemusta useammalta kerralta Pähkinässä käynnistä ja näin ollen heille oli syntynyt parempi käsitys siitä, millainen paikka se on.

Monipuolista toimintaa. Tutkimukseni mukaan vanhemmat kokevat Pähkinän tarjoavan monipuolista toimintaa lapsiperheille heidän arkeensa. Toiminnassa otetaan huomioon kaiken ikäiset lapset ja myös heidän vanhempansa. Esimerkiksi Pähkinän pikku eskari on tarkoitettu viisivuotiaille lapsille ja taaperokahvila puolestaan alle kolmevuotiaille lapsille ja heidän vanhemmilleen (Turja 2014). Tutkimukseen osallistuneiden vanhempien antamien vastauksien perusteella Pähkinän toimunnoista suosituin on kirkkomuskari, johon kaikki tutkimukseen osallistuneet kertoivat osallistuneensa.

Lapsiperheet osallistuvat aktiivisesti Pähkinän eri toimintoihin. Tutkimuksen perusteella Pähkinän toimintaan osallistutaan yleensä noin kerran viikossa. Vastausten mukaan toimintaan osallistuminen voi vaihdella eri viikoilla. Vanhemmat kuvailivat lapsiperheen arjen olevan hektistä ja vaihderikasta, mistä johtunee osallistumiskertojen viikoittaiset vaihtelut. Tutkimuksessani perusteella Pähkinässä ei ole sellaista toimintaa, mihin vanhemmat olisivat tyytymättömiä tai ainakaan sitä ei tuotu ilmi. Tutkimuksen mukaan vanhemmat kokevat hyväksi, että Pähkinässä on sekä ohjattua, että ei ohjattua toimintaa.

Työntekijät ja vuorovaikutus. Tutkimuksen perusteella Perhetupa Pähkinässä työskentelevät työntekijät huomioivat työskentelyssään koko perheen. Vanhemmat kokevat, että heidän on helppo lähestyä työntekijöitä ja kertoa työntekijöille heitä mietityttävistä asioista. Tutkimuksesta käy ilmi, että vanhemmat kokevat Perhetu-

van työntekijöiden kuuntelevan heitä ja tarjoavan heille omia neuvojaan ja ajatuksiaan. Vilén, Leppämäki ja Ekström (2008, 19) sanovat vuorovaikutuksen koostuvan ajatusten ja tunteiden jakamisesta sekä yhdessä olemisesta ja tekemisestä. Vanhemmat kokevat, että voivat keskustella Perhetuvan työntekijän kanssa vaikeista ja aroistakin asioista. Vastausten perusteella myös lapset viihtyvät Perhetupa Pähkinässä ja tulevat hyvin toimeen työntekijöiden kanssa. Mattilan mukaan (2011, 129) lapsen kohdatessa aikuisia, jotka kuuntelevat ja arvostavat häntä, oppii lapsi itse kuuntelemaan ja arvostamaan ympärillään olevia ihmisiä.

Toiminnasta tiedottaminen. Tutkimuksen mukaan eniten tyytymättömyyttä Pähkinän toimintaan liittyen herätti tiedottaminen. Vanhemmat kokivat pelkät Facebook-sivut riittämättöminä. Vanhemmat, jotka käyttivät Facebookia, kokivat saavansa Facebookin kautta hyvin tietoa toiminnan mahdollisista muutoksista, mutta toivat esille sen, että kaikki vanhemmat eivät käytä Facebookia. Vanhempien mielestä Pähkinän toiminnasta pitäisi olla tietoa myös muualla. Haastattelussa vanhemmat toivoivat, että Pähkinälle tehtäisiin omat kotisivut, jotka löytyisivät Internetistä helpommin kuin Facebook-sivut. Myös Salosen (2011) tekemässä tutkimuksessa Kouvolan alueen avoimen varhaiskasvatuspalveluiden toimivuudesta käy ilmi, että vanhemmat toivoivat että palveluista tiedottamista kehitettäisiin. Tutkimuksen mukaan neuvolan tiedottaminen toimii hyvin, koska suurin osa vanhemmista muisti saaneensa ensi kertaa tiedon Pähkinän toiminnasta neuvolan kautta. Suomessa neuvolatoiminnan tavoitteena on vanhemmuuden ja perheen tukeminen (Neuvola 30.7.2014).

Sosiaaliset suhteet. Tutkimuksesta selviää, että Pähkinässä vanhemmat voivat luoda uusia sosiaalisia suhteita. Pähkinä tarjoaa lapsiperheille mahdollisuuden viettää aikaa muiden lapsiperheiden kanssa. Myös Tikkasen (2014, 36) tekemän tutkimuksen tuloksissa korostuu avoimen päiväkodin merkitys äitien verkostoitumisessa toisiin äiteihin ja perheisiin. Tutkimuksen perusteella lasten kautta on matalampi kynnyks aloittaa keskustelu toisten vanhempien kanssa. Lasten leikkiessä keskenään, myös vanhemmat alkavat helpommin keskustella keskenään. Keskustelut syntyvät luontevasti puhuttaessa esimerkiksi oman lapsen tavoista toimia. Salonen (2011, 40–41) tuo omassa tutkimuksessaan myös esille, kuinka vanhem-

pien on helpompi lähestyä toisia vanhempia, kun he jakavat samanlaisen elämäntilanteen sekä samanlaisia kokemuksia.

Toiselta paikkakunnalta Alajärvelle muuttaneille Pähkinä on tärkeä sosiaalisten suhteiden syntymisen kannalta, selviää tutkimuksesta. Vanhemmat, jotka hoitavat lapsia kotona, eivät tutustu helposti uuden paikkakunnan ihmisiin. Kyrönlampi-Kylmäsen mukaan (2010, 44) lähiverkoston puute nähdään usein olevan lapsiperheiden erilaisten ongelmien taustalla. Pähkinässä myös heillä on mahdollisuus tutustua muihin alueen lapsiperheisiin viettäen aikaa muiden vanhempien seurassa. Vuorio (2012, 61) on myös omassa tutkimuksessaan päätenyt siihen, että sosiaaliset suhteet lisäävät perheen hyvinvointia. Haapio ym. (2009, 14) sanovat vanhempien saamalla sosiaalisella tuella olevan yhteys heidän terveyteensä. Yksinäisyys ei ole vanhemmille hyväksi, vaan perheet tarvitsevat sosiaalista tukea. Ihmiset, jotka elävät yhteisöllisissä väestöryhmissä ovat niin fyysisesti kuin psyykkisestikin muita ihmisiä terveempiä. Sosiaalisen tuen piirteitä ovat muun muassa huolenpito, luottamuksellisuus, empatia, arvostus ja vastavuoroisuus.

Tutkimukseen osallistuneet vanhemmat korostivat lasten leikkikavereiden tärkeyttä. Pähkinässä lapset saavat uusia kavereita ja pääsevät harjoittelemaan sosiaalisia taitoja. Tutkimuksesta selviää, että Perhetuvassa käy sellaisia perheitä, jotka asuvat kauempana keskustasta ja, joilla ei ole lapsiperheitä naapureina. Pähkinässä näiden perheiden lapsilla on mahdollisuus tutustua toisiin lapsiin ja päästä leikkimään heidän kanssaan. Kyrönlampi-Kylmäsen mukaan (2010, 120) lapselle tärkeintä on leikki. Kirjoittaja sanoo lapsesta tulevan sitä onnellisempi aikuinen, mitä pitempään lapsi leikki. Tutkimukseen osallistuneet vanhemmat kokivat todella tärkeäksi, että lapsi saa ikäistään seuraa. Tutkimuksessa nousi esille myös lasten kaipaamat virikkeet, joita kotona ei välttämättä pystytä tarjoamaan. Pähkinä tarjoaa ohjelmaa lapsiperheiden päivään ja lapsille heidän tarvitsemaansa virikkeellistä toimintaa. Perhetupa Pähkinän toiminnan tavoitteena on myös vähentää virikehoidon tarvetta varhaiskasvatuksessa (Kantokoski 2014).

Osallisuus. Perhetupa Pähkinä tarjoaa lapsiperheille mahdollisuuden tulla viettämään aikaa yhdessä ja tutustua muihin lapsiperheisiin. Tutkimuksen perusteella vanhemmat kokevat Pähkinän olevan paikka, jossa heidän on mukava viettää aikaa ja jutella muiden samanlaisessa elämäntilanteessa olevien kanssa. Van-

hemmat kokivat, että työntekijät kuuntelevat heitä ja ottavat heidän toiveensa toiminnassa huomioon. Vanhemmat kokivat työntekijöiden huomioivan myös lapset ja heidän erilaiset tarpeet sekä toiveet. Mäkitalo ym. (2011, 51) kirjoittavat osallisuuden olevan lasten toiveiden ja ajatusten huomioimista toimintaa suunnitellessa ja toteuttaessa.

Tutkimuksen perusteella vanhemmat tuntevat olonsa viihtyisäksi Pähkinässä ja heidän on luontevaa olla siellä. Vanhemmat tulevat Pähkinään omasta vapaasta tahdostaan, eikä heidän tarvitse sitoutua mihinkään. Tutkimuksen mukaan Pähkinässä vanhemmat kokevat voivansa käydä luottamuksellisia keskusteluja ja heillä on tunne, että heitä kuunnellaan ja heidät huomioidaan. Tutkimus tuo myös esille sen, kuinka Pähkinä tuo ohjelmaa lapsiperheiden arkeen ja saa heidät lähtemään tapaamaan muita ihmisiä kodin ulkopuolelle. Yksilön kokema osallisuuden tunne rakentuu sosiaalisista suhteista, kohtaamisista sekä keskusteluista (Särkelä-Kukko 2014).

Vertaistuki. Tutkimuksesta käy ilmi, että Pähkinä tarjoaa vanhemmille mahdollisuuden saada toisiltaan vertaistukea. Tavatessaan muita vanhempia, vanhemmat pääsevät kertomaan ja jakamaan omia ajatuksiaan sekä kokemuksiaan, muiden samassa elämäntilanteessa olevien kanssa. Vertaistuen kautta vanhemmat ymmärtävät, että he eivät ole yksin tilanteessaan vaan muillakin vanhemmilla on samanlaisia haasteita. Vertaistuen avulla vanhemmat jaksavat paremmin omassa arjessaan. Tutkimuksessa nousi esille vanhemman oma kokemus kuinka heti sen jälkeen, kun on saanut puhuttua omista ajatuksistaan muille, voi tuntea olonsa paremmaksi ja energisemmäksi. Samassa elämäntilanteessa oleva tai sen läpikäynyt voi antaa neuvoja, mitkä ovat hänen itsensä kohdalla auttaneet. Mykkänen-Hänninen ja Kääriäinen (2009, 10) toteavat teoksessaan vertaistuen olevan vanhemmille tärkeää jakaessa arjen iloja ja suruja muiden aikuisten kanssa.

Tutkimuksesta ilmenee, että vanhemmat joilla lapsi on vasta pieni, arvostavat niiden vanhempien kokemusten kuulemista, joilla lapset ovat jo vähän vanhempia. Kokenut vanhempi osaa kertoa hyvin omia neuvojaan ja huomioitaan uudelle vanhemmalle. Vanhempi saattaa kokea voimaannuttavana kuulla toisten vanhempien omia kokemuksia esimerkiksi esikoisen mullistettua perheen elämän tai sisarusten välisistä riidoista (Mykkänen-Hänninen & Kääriäinen 2009, 10).

Lapsiperheen arki. Tutkimuksesta käy ilmi lapsiperheen arjen olevan hyvin vaihtelevaa ja hektistä. Lapsiperheen arjessa tapahtuu jatkuvasti jotakin. Jokaisen lapsiperheen arki on erilaista ja juuri heidän näköistään. Eri perheissä on erilaiset tavat toimia ja tehdä asioita. Pähkinä tarjoaa perheiden arkeen omanlaistaan ohjelmaa. Perhetupa Pähkinän toimintaan osallistuminen auttaa vanhempia irtaantumaan hetkeksi lapsiperheen arjesta kotona. Vanhemmat saavat hetkeksi unohdtaa kotona odottavat pyykkikasat tai siivouksen ja tulla Pähkinään istumaan kahvikupin äärelle, lasten leikkiessä keskenään.

Tutkimuksen mukaan lasten lyhytaikainen hoitomahdollisuus Pähkinän lapsiparissa on vanhemmille erityisen tärkeä. Jo tieto hoitomahdollisuudesta helpottaa arkea. Vanhemmat voivat tilata esimerkiksi hammaslääkäriaajan, kun tietävät saavansa lapsensa hoitoon. Kaikilla ei ole sukulais- tai ystäväverkostoa auttamassa lasten hoidossa. Pähkinä näkyy myös niiden vanhempien arjessa, joiden puoliso ei ole jokapäiväisessä arjessa mukana. He pääsevät Pähkinässä istumaan alas ja juttelemaan tietäen, että joku katsoo heidän lapsensa perään.

Vanhemmuus. Tutkimuksen perusteella vanhemmat kokevat, että heidän tulee huolehtia siitä, että lapsella on turvallinen ympäristö, jossa hän saa kasvaa ja nauttia leikeistä. Turvallisuus koostuu lapsille sopivista leluista ja tavaroista. Myös tilojen on oltava lapsen kannalta turvalliset, eikä lapsi pääse vahingoittamaan itseään. Turvallinen ympäristö pitää sisällään myös vanhemman lapselleen asettamat säännöt ja rajat. Tutkimuksen perusteella vanhemmat kokevat, että heidän tulee pystyä pitämään päätöksistään kiinni, vaikka se tuottaisikin lapselle pahan mielen. Kyrönlampi-Kylmäsen (2010, 20,170) mukaan aikuisen velvollisuutena lapsen arjessa on luoda siihen rutiinit. Niiden puuttuminen arjesta aiheuttaa sen, että jokainen perheessä tekee mitä tahtoo ja milloin tahtoo. Kirjoittaja sanoo arjen tuntuvan tällöin niin vanhemmasta kuin lapsestakin kaoottiselta ja ennalta arvaamattomalta. Vuorio (2012, 58) on tutkimuksessaan todennut rutiinien lisäävän perheen turvallisuuden tunnetta ja perheet kokivat rutiinit tärkeiksi omassa arjessaan.

Mattila kirjoittaa (2011, 100) teoksessaan kuinka tärkeää on huomioida lapsen mielipide silloin kun se on mahdollista. Lapsiperheen arjessa on kuitenkin tilanteita, joissa lapsen turvallisuuden ja hyvän elämän kannalta on mahdotonta ottaa huomioon lapsen mielipidettä ja tahtoa. Tällöin on väärin, jos vanhempi alkaa yrit-

tää neuvotella lapsen kanssa asioista, joiden ratkaisu muulla tavoin on lapsen edun vastaista. Esimerkki arjesta voi olla, kun on lapsen nukkumaan menoaika. Vanhempi saattaa sillä hetkellä ajatella helpommaksi tavaksi itselleen kysyä lapselta haluaako hän nukkumaan. Lapsi saattaa haluta jatkaa vielä leikkejään, josta seuraa se, että aikuisen on houkuteltava lapsi ymmärtämään se mikä on vanhemman mielestä lapsen parhaaksi. Tamminen (2004, 96) sanoo lapsen sisimmältään ymmärtävän vanhemman rajojen asettamisen ja rajat välittämisenä.

Tutkimuksen mukaan vanhemmat ajattelevat heidän vastuullaan olevan myös sen, että lapsi kokee hänen ympärillään olevat ihmissuhteet turvallisiksi. Tutkimuksen mukaan vanhemmat ajattelevat, että heidän tulee huolehtia siitä, että lapsi saa osakseen rakkautta ja hellyyden osoituksia. Tamminen (2011, 288) mukaan vanhemman tärkein tehtävä on mahdollistaa vastavuoroinen kiintymys. Kiintymyksen mahdollistaminen vaatii vanhemman elinikäistä sitoutumista lapsen vanhemmaksi sekä pysyvän rakkauden tarjoamista.

Tutkimuksesta käy ilmi, että vanhempi saattaa kokea myös riittämättömyyden ja syyllisyyden tunteita, kun lapsia on useampi pyytämässä vanhemman huomiota. Kun lapsia on useampi, ei vanhempi siis pysty aina tarjoamaan sitä syliä tai täydellistä huomiota lapselle, vaikka hän itsekkin sitä haluaisi.

Perhetupa Pähkinän toiminnan tärkeys. Tutkimustuloksista selviää, että Perhetupa Pähkinällä on suuri merkitys lapsiperheiden arjessa. Toiminta on kokonaisvaltaista, huomioiden koko perheen tarpeet ja toiveet. Pähkinän avulla vanhemmat pääsevät solmimaan ja pitämään yllä sosiaalisia suhteita muiden vanhempien sekä eri toiminnoissa mukana olevien työntekijöiden kanssa. Etenkin Alajärvelle muualta muuttaneille vanhemmille Perhetupa on erityisen tärkeä uusien sosiaalisten verkostojen syntymisen kannalta. Pähkinässä vanhemmilla on tilaisuus tutustua muihin vanhempiin. Kaikilla lapsilla ei ole pihapiirissä leikkikavereita, mutta Pähkinässä heilläkin on mahdollisuus saada uusia leikkikavereita ja viettää mukavaa aikaa.

Pähkinän merkitys vanhempien arjen tukemisessa korostui tutkimuksessa. Vanhemmat kokivat saavansa Perhetuvasta vertaistukea omaan elämäänsä. Pähkinän toimintaan osallistuminen antaa vanhemmille energiaa heidän arkeensa ja

auttaa heitä jaksamaan paremmin. Erityistä kiitosta saa Pähkinän lapsiparkki. Tutkimuksen perusteella lapsiparkilla on merkittävä rooli joidenkin lapsiperheiden arjessa. Kaikilla ei ole sukulaisia tai ystäviä auttamassa lasten hoidossa, mutta Pähkinän lapsiparkki mahdollistaa vanhemmille aikaa hoitaa omia asioitaan tai viedä esimerkiksi toinen lapsi lääkäriin ja tuoda toinen hoitoon lapsiparkkiin. Vanhempien tyytyväisyydestä Perhetupa Pähkinän toimintaan kertoo myös se, että vanhemmat mielellään suosittelevat Pähkinän toimintaa myös ystävilleen.

8 POHDINTA

Miettiessäni opinnäytetyön aihetta halusin löytää aiheen, jolle on tarvetta. Minulle oli selvää, että opinnäytetyöni kohteena ovat alle kouluikäiset lapset tai heidän perheensä, koska haluan samalla saada vaadittavat varhaiskasvatuspisteet saadakseni lastentarhanopettaja (AMK) pätevyyden. Minulla kului useita kuukausia miettiessäni, mistä teen opinnäytetyöni ja mihin sen teen. Alkukevästä 2014 löysin Internetistä tietoa Alajärvellä toimivasta Perhetupa Pähkinästä ja otin sinne heti sähköpostitse yhteyttä. Pähkinän puolelta oltiin kiinnostuneita mahdollisesta yhteistyöstä opinnäytetyön kautta ja sovimme tapaamisen toukokuun lopulle. Tapaamiseen mennessä olin miettinyt aihetta yhdessä opinnäytetyöni ohjaajan kanssa ja esitin ideani tapaamisessa. Ideani otettiin hyvin vastaan ja toukokuussa aloitin opinnäytetyöni tekemisen.

Tavoitteenani oli kirjoittaa teoriaosa kesällä valmiiksi. En kyennyt kesällä kuitenkaan panostamaan niin paljon opinnäytetyön tekemiseen, kuin mitä se olisi vaatinut, joten teoriaosan kirjoittaminen jatkui vielä alkusyksyllä. Syyskuun alkupuolella toteutin ryhmähaastattelut ja silloin teoriaosuus oli jo kasassa. Huomasin kuitenkin käydessäni haastatteluaineistoa läpi, että teoriaosuus vaatii vielä täydennystä ja muutoksia. Syyskuun aikana kirjoitin siis tutkimustulokseni ylös ja täydensin teoriaosuutta. Silloin olin myös yhteydessä perhetöntekijään sekä päivähoiton ohjaajaan saadakseni lisää tietoa Pähkinän toiminnasta. Lokakuussa kirjoitin työni tulosten yhteenvedon ja pohdinnan. Marraskuun alkupuolella kävin koko työtä läpi ja tein viimeisiä muutoksia ja kirjoitin lopuksi tiivistelmän työstä.

Opinnäytetyön tekeminen on ollut antoisaa, mutta myös haastavaa. Perhetupa Pähkinän toiminnasta ei ole Internetissä mitään tietoa, lukuun ottamatta yhtä lehtileikettä toiminnan alkamisesta sekä pdf-tiedotetta, joten jo Pähkinän toiminnasta tiedon saaminen on vaatinut työtä. Pähkinän työntekijä ja muut yhteistyötahojen työntekijät ovat onneksi olleet koko opinnäytetyöprosessin ajan hyvin avuliaita ja aina vastanneet kysymyksiini.

Päätin tehdä opinnäytetyön yksin ettei minun tarvitsisi yrittää sopia kenenkään kanssa aikatauluista tai muista työnjaoista. Siinä, että tein työn yksin oli sekä hyvät että huonot puolensa. Minulla oli vapaus tehdä työtä aina kun halusin, mutta toi-

saalta kukaan ei ollut myöskään luomassa painetta työn tekemisestä, joten aika usein tuli siirrettyä tekemistä myöhemmälle. Kaverin kanssa tehdessä olisi myös saanut jatkuvaa kommenttia ja palautetta työstä. Onneksi minulla oli käytettävissäni omat siskoni ja avomieheni, jotka lukivat työtäni ja antoivat omia mielipiteitään sekä erilaisia muutos- ja parannusehdotuksia.

Koen saaneeni opinnäytetyön kautta uutta osaamista minua kiinnostavasta varhaiskasvatuksen toimintakentästä. Samalla tulevana sosionomina oma ammatillisuuteni on kehittynyt. Opinnäytetyön kautta olen saanut kokea, kuinka tutkimus toteutetaan, aina suunnittelusta loppuun saakka. Työni kautta olen oppinut suunnitelmallisuutta ja pitkäjänteisyyttä. Opinnäytetyön tekeminen on vaatinut minulta myös tiedonhankintataitojen kehittymistä.

Sain opinnäytetyöni kautta paljon uutta tietoa avoimesta päivähoidosta ja sen toteuttamistavoista. Työn avulla ymmärrän kuinka suuressa roolissa avoimet varhaiskasvatuspalvelut ovat lapsiperheiden elämässä. Ne eivät tuo lapsiperheiden elämään pelkästään lapsille leikkihetkiä, vaan ovat tukemassa koko perheen hyvinvointia. Työn kautta aloin ymmärtämään paremmin myös ennaltaehkäisevien lastensuojelupalveluiden tärkeyden. Sen, kuinka jo pienillä asioilla voimme auttaa toisiamme jaksamaan. Pelkkä kuuntelu voi saada toisen voimaan paljon paremmin.

Mielestäni tutkimuksessa nousee esille tärkeää tietoa Perhetupa Pähkinän vaikutuksista lapsiperheiden arkeen. Isompia kehitysideoita Pähkinän toimintaa koskien tutkimus ei tuonut esille. En tiedä johtuuko se siitä, että vanhemmat kokevat Pähkinän toiminnan jo niin hyväksi, ettei muutoksille ole tarvetta. Syynä voi olla myös se, että Pähkinän toiminta on vielä aika uusi asia Alajärvellä. Ennen Perhetupa Pähkinän perustamista ei Alajärvellä ollut samantyylistä paikkaa. Vanhemmat saattavat olla niin iloisia ja kiitollisia Perhetuvan toiminnasta, että eivät ehkä halua antaa mitään muutosehdotuksia tai kritiikkiä toiminnasta. Tietysti, jos tutkimus olisi toteutettu laajemmalla määrällä vastaajia, oli myös muutosehdotuksia saattanut tulla esille.

Jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista selvittää lasten kokemuksia Perhetupa Pähkinän toiminnasta, siitä miten avoin päivähoito näkyy lasten arjessa. Tähän

tutkimukseen osallistui vain naisia, mutta olisi mielenkiintoista kuulla myös perheiden isien mielipiteitä ja kokemuksia Perhetupa Pähkinän toiminnasta. Minua myös kiinnostaisi tietää, millaisia muita avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuotoja Alajärven alueella on sekä saada tietoa niiden toimintojen tavoitteista ja lähtökohdista.

LÄHTEET

- Alajärvi lyhyesti. 2014. [Verkkosivusto]. Alajärven kaupunki. [Viitattu 4.4.2014].
Saattavana: http://www.alajarvi.fi/Suomeksi/Etusivu/Kuntainfo/Kunta_lyhyesti
- Alila, K. & Portell, T. 2008. Avointen varhaiskasvatuspalvelujen nykytila ja kehittämistarpeet 2007. Leikkitoiminnasta avoimeen varhaiskasvatukseen. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2008:14.
- Avoimet varhaiskasvatuspalvelut. 2014. [Verkkosivusto]. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL, lastensuojelun käsikirja. [Viitattu 13.9.2014]. Saattavana: <http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/ehkaiseva-lastensuojelu/esimerkkeja-ehkaisevan-lastensuojelun-toimintamuodoista/avoimet-varhaiskasvatuspalvelut>
- Avoimen varhaiskasvatustoiminnan edistäminen. 8.11.2005. [Verkkosivusto]. Eduskunta, valtiopäiväasiakirjat. [Viitattu 16.11.2014]. Saattavana: http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/kk_931_2005_p.shtml
- Haapio, S., Koski, K., Koski, P. & Paavilainen, R. 2009. Perhevalmennus. Helsinki: Edita
- Hakalehto-Wainio, S & Nieminen, L. (toim.) 2013. Lapsioikeus murroksessa. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus.
- Halme, N., Vuorisalmi, M. & Perälä, M-L. 2014. Tuki, osallisuus ja yhteistoiminta lasten ja perheiden palveluissa - Työntekijöiden näkökulma. [Verkkójulkaisu]. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinninlaitos, THL. [Viitattu 5.11.2014]. Saattavana: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/114954/URN_ISBN_978-952-302-110-5.pdf?sequence=1
- Heino, L & Miller, H. 2007. Kohti varhaista vastuunottoa. Teoksessa N, Remsu & M, Törrönen (toim.) Varhainen Vastuunotto. Helsinki: Painotalo Miktor, 11–15.
- Heino, T. 2007. Varhainen vastuunotto ja lastensuojelu. Teoksessa N, Remsu & M, Törrönen (toim.) Varhainen Vastuunotto. Helsinki: Painotalo Miktor, 36–47.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud. p. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Isoherranen, K. 2005. Moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY.
- Ivanoff, P., Kitinoja, H., Palo, R., Risku, A. & Vuori, A. 2001. Hoidatko minua? Lapsen, nuoren ja perheen hoitotyö. 3.uud.p. Helsinki: WSOY.

- Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen tutkimuksen vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kantokoski, P. 10.10.2014. Päivähoidon ohjaaja. Alajärven päivähoito. [Henkilökohtainen sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: Riikka Peltomäki opinnäytetyöntekijä. [Viitattu 12.10.2014].
- Kuivakangas, J. 2002. Lähtökohtia lasten pahoinvoinnin tarkasteluun. Teoksessa A, Rönkä & U, Kinnunen (toim.) Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhelämä ja sen tukeminen. Jyväskylä: PS-kustannus, 30- 50.
- Kyrönlampi-Kylmänen, T. 2010. Lapsen hyvä arki. Helsinki: Kirjapaja.
- L 19.1.1973/36. Laki lasten päivähoidosta.
- L 13.4.2007/417. Lastensuojelulaki.
- Laadullisen ja määrällisen tutkimuksen erot. Ei päiväystä. Virsta, Virtual statistics. [Verkkosivu]. Tilastokeskus. [Viitattu 11.11.2014]. Saatavana: <http://tilastokeskus.fi/virsta/tkeruu/01/07/>
- Lahelma, E., Winter, T., Martikainen, P. & Rahkonen, O. 2005. Työn ja perheen väliset ristiriidat ja niiden taustatekijät naisilla ja miehillä. Teoksessa: K, Kauppinen (toim.) Työ ja ihminen. Helsinki: Työterveyslaitos 1/2005. 19.vuosikerta. 34–48.
- Lammi-Taskula, J & Karvonen, S. (toim.) 2014. Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Lapsen etu. 2014. [Verkkosivusto]. Väestöliitto. [Viitattu 13.4.2014]. Saatavana: http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/avio-ja_avoliiton_lakitieto/lapsen_etu/
- Lapsiperheiden määrä vähenee edelleen. 23.5.2014. Tilastokeskus. [Verkkosivusto]. [Viitattu 11.11.2014]. Saatavana: http://www.tilastokeskus.fi/til/perh/2013/perh_2013_2014-05-23_tie_001_fi.html
- Lapsi ja perhepolitiikka Suomessa. 2013. [Verkojulkaisu] Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön esitteitä 9. [Viitattu 9.11.2014]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3374-3>
- Lastensuojelu. 2.1.2012. [Verkkosivusto]. Sosiaali- ja terveysministeriö STM. [Viitattu 13.4.2014]. Saatavana: http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/sosiaalipalvelut/lastensuojelu

- Malcom, C. 2012. Qualitative Research Skills for Social Work: Theory and Practice. [Verkkokirja]. Ashgate Publishing. [Viitattu 20.10.2014]. Saatavana: Ebsco academic collection- tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Mattila, K-P. 2011. Lapsen vahvistava kohtaaminen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Milgrom, J., Ericksen, J., Leigh, B., Romeo, Y., Loughlin, E., McCarthy R. & Saunders, B. 2009. Towards Parenthood. Preparing for the changes and challenges of a new baby. [Verkkokirja]. ACER Press. [Viitattu 15.9.2014]. Saatavana: Ebsco academic collection- tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Mitä on lastensuojelu? 2.5.2013. [Verkkosivusto] . Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL, Lastensuojelun käsikirja. [Viitattu 13.4.2014]. Saatavana: https://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/mita_on_lastensuojelu/
- Mitä on osallisuus? 2014. Teoksessa A. Jämsen & A. Pyykkönen (toim.) Osallisuuden jäljillä. [Verkkokirja]. Saarijärvi: Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry, 9-10. [Viitattu 25.10.2014]. Saatavana: <http://www.jelli.fi/lataukset/2014/05/oSallisuuden-j%C3%A4ljill%C3%A4-verkkoversio-pakattuna-16052014.pdf>
- Mitä osallisuus on?. 2014. Kasvun kumppanit, lasten hyvinvointia vahvistamassa. [Verkkosivusto]. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL. [Viitattu 22.8.2014]. Saatavana: <http://www.thl.fi/fi-FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/periaatteet/osallisuus>
- Mitä tarkoittaa lapsen etu?. Ei päiväystä. Asiaa lastensuojelusta. [Verkkosivusto]. Ensi- ja turvakotien liitto. [Viitattu 9.11.2014]. Saatavana: http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/asiaa_lastensuojelusta/mita_lastensuojelu_on/mita_tarκοittaa_lapsen_etu/
- Musiikki. Ei päiväystä. Alajärven Seurakunta. [Verkkosivusto]. [Viitattu 1.9.2014]. Saatavana: <http://www.alajarvenseurakunta.fi/musiikki>
- Mykkänen-Hänninen, R & Kääriäinen, A. 2009. Vertaisuus ja Vertaistuki eroauttamisessa. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto.
- Mäkitalo, A-R., Nevanen, S., Ojala, M., Tast, S., Venninen, T. & Vilpas, B. (toim.) 2011. Löytöretkellä osallisuuteen. Kehittämistä ja tutkimista päiväkodin arjessa 2. Soccan ja Heikki Waris – instituutin julkaisusarja numero 25, 2011. Helsinki: Socca ja Heikki Waris – instituutti.
- Määttä, P & Rantala, A. 2010. Tavallisen erityinen lapsi. Yhdessä tekemisen toimintamalleja. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Neuvola. 30.7.2014. [Verkkosivusto]. Sosiaali- ja Terveysministeriö. [Viitattu 19.10.2014]. Saatavana: http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/terveyspalvelut/neurolat
- Ojanen, T., Ritmala, M., Sivén, T., Vihunen, R & Vilén, M. 2013. Lapsen aika. 12–15 uud.p. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Ojanperä, L. <xxx.xxx.@xxx.fi> 15.9.2014. Perheohjaaja. Järvi-Pohjanmaan yhteistoiminta-alueen perhetyö. [Henkilökohtainen sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: Riikka Peltomäki opinnäytetyöntekijä. [Viitattu 17.9.2014].
- Ojasalo, K., Moilanen, T & Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudella osaamista liiketoimintaan. 3.uud.p. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Oranen, M. 2008. Mitä mieltä? Mitä mieltä! Lasten osallisuus lastensuojelun kehittämisessä. [Verkkojulkaisu]. Sosiaali- ja terveysministeriö. [Viitattu 10.11.2014]. Sosiaali- ja terveysministeriön lastensuojelun kehittämisohjelman osaraportti. Ensi- ja turvakotien liiton raportti 7. Saatavana: <http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/@Bin/1911491/mit%C3%A4%20mielt%C3%A4!%20raporttiCS3.pdf>
- Opetus, koulutus ja päivähoito. Ei päiväystä [Verkkosivusto]. Järvi-Pohjanmaan yhteistoiminta-alue. [Viitattu 9.6.2014]. Saatavana: http://www.jarvi-pohjanmaa.fi/Suomeksi/OPETUS_KOULUTUS_JA_PAIVAHOITO
- Osallisuuden edistäminen. 22.7.2014. Sosiaali- ja terveysministeriö. [Verkkosivusto]. [Viitattu 9.11.2014]. Saatavana: http://www.stm.fi/hyvinvointi/osallisuuden_edistaminen
- Osallisuus. 2014.[Verkkosivusto]. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL. [Viitattu 19.9.2014]. Saatavana: http://www.thl.fi/fi_FI/web/kaventaja-fi/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus
- Osallistuminen, vaikuttaminen ja osallisuus. 2005. [Verkkojulkaisu]. Kohti aktiivista kansalaisuutta, kansalaisyhteiskunta 2006- toimikunnan raportti. Oikeusministeriön julkaisu 2005: 14. Helsinki: Edita Publishing Oy, 42-54. [Viitattu 25.10.2014]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:ISBN:952-466-300-7>
- Paajanen, P. 2007. Mikä on minun perheeni? Suomalaisten käsityksiä perheestä vuosilta 2007 ja 1997. Helsinki: Väestöliitto. Perhebarometri 2007.
- Perhekoulu, Perhetupa Pähkinä. Ei julkaisuaikaa. Esite.
- Perhetyö. Ei päiväystä. Perhe- ja sosiaalipalvelut [Verkkosivusto]. Järvi-Pohjanmaan yhteistoiminta-alue. [Viitattu 26.10.2014]. Saatavana: http://www.jarvi-pohjanmaa.fi/Suomeksi/PERHE-JA_SOSIAALIPALVELUT/Perhetyo

- Perälä, M-L., Kanste, O., Halme, N., Pitkänen, T., Kuussaari, K., Partanen, A. Nykänen, S. 2014. Vanhempi päihdepalveluissa – tuki, osallisuus ja yhteistoiminta. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 21/2014.
- Pohjola, K. 2005. Perhe ja lapsen perhe. Teoksessa M. Reijonen (toim.) Voimaa perhetyöhön. Arjen tuki ja ammatilliset verkostot. Jyväskylä: PS-kustannus, 43–60.
- Reijonen, M. 2005. ”Mitä työtä se perhetyö oikein on?” ammattina perhetyöntekijä. Teoksessa M. Reijonen (toim.) Voimaa Perhetyöhön. Arjen tuki ja ammatilliset verkostot. Jyväskylä: PS-kustannus, 7-15.
- Reijonen, M. Ei päiväystä. Perhetyö. [Verkkosivusto]. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL, Lastensuojelun käsikirja. [Viitattu 26.10.2014]. Saatavana: <http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/avohuolto/lastensuojelun-avohuollon-tukitoimet/perhetyo>
- Ruuhkavuodet. 11.7.2014.[Verkkosivusto]. Hyvis.fi, terveyttä ja hyvinvointia. [Viitattu 1.11.2014]. Saatavana: <http://www.hyvis.fi/keskisuomi/fi/opiskelijat-ja-tyoikaiset/ruuhkavuodet/Sivut/default.aspx>
- Ryhmähaastattelu. Ei päiväystä. Virsta, Virtual statistics. [Verkkosivu]. Tilastokeskus. [Viitattu 26.9.2014]. Saatavana: <https://www.stat.fi/virsta/tkeruu/04/05/>
- Rönkä, A., Malinen, K. & Lämsä, T. 2009. Pikkulapsiperheiden arjen paletti. Teoksessa: A. Rönkä., K. Malinen, & T. Lämsä (toim.) Perhe-elämän Paletti. Jyväskylä: PS-kustannus, 11–19.
- Salomaa, H & Supperi, M. 2010. Avoin päiväkotikiitos lapsiperheiden kohtaamispaikkana. Vanhempien kokemuksia Seinäjoen avoimesta päiväkodista. [Verkkosivusto]. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysalan yksikkö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. [Viitattu 9.11.2014]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2010113016465>
- Salonen, E. 2011. Avoin varhaiskasvatus Kouvolassa lapsiperheiden näkökulmasta. [Verkkosivusto]. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Kasvatus- ja perhetyö. Opinnäytetyö. [Viitattu 9.11.2014]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2011112114986>
- Sinkkonen, J. 2008. Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun. Helsinki: WSOY.
- Suoninen, E. 2008. Ihanteet ja arki. Teoksessa A R. Lahikainen, R-L. Punamäki & T. Tamminen (toim.) Kulttuuri lapsen kasvattajana. Helsinki: WSOY, 142–159.

- Syömishäiriöliitto-SYLI ry. Ei päiväystä. Vapaaehtoistoiminta, vertaistuki. [Verkkosivusto]. Syömishäiriöliitto-SYLI ry. [Viitattu 26.9.2014]. Saatavana: <http://www.syomishairioliitto.fi/toiminta/vertaistuki.html>
- Särkelä-Kukko, M. 2014. Osallisuuden eriarvoisuus ja eriarvoistuminen. Teoksessa: A. Jämsen & A. Pyykkönen (toim.). Osallisuuden jäljillä. [Verkkokirja]. Saarijärvi: Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry, 34-50. [Viitattu 25.10.2014]. Saatavana: <http://www.jelli.fi/lataukset/2014/05/oSallisuuden-%C3%A4ljill%C3%A4-verkkoversio-pakattuna-16052014.pdf>
- Tamminen, T. 2004. Olipa kerran lapsuus. Helsinki: WSOY.
- Tamminen, T. 2011. Lapsen ja lapsuuden puolestapuhuja. Teoksessa: J. Sinkkonen & M. Kalland (toim.). Varhaislapsuuden tunne siteet ja niiden suojeleminen. Helsinki: WSOYpro Oy, 287–289.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 14.8.2014. Vammaispalvelujen käsikirja, vertaistuki. [Verkkosivusto] Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 25.8.2014]. Saatavana: <http://www.thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/itsenaisen-elamantuki/vertaistuki>
- Tikkanen, S. 2014. ”Tää on enemmän sellanen koko perheen juttu”. Euran avoin päiväkotikoti Omppu – mukana lapsiperheiden arjessa. [Verkkajulkaisu]. Diakoniammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. [Viitattu 9.11.2014]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201405055910>
- Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2011. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 8 uud. p. Helsinki: Tammi.
- Turja, J. 2014. Perhetupa Pähkinän työntekijä. Perhetupa Pähkinä. Keskustelu 22.5.2014.
- Työttömyys. 2014. E-Mielenterveys. [Verkkosivusto]. Suomen mielenterveysseura. [Viitattu 6.11.2014]. Saatavana: <http://www.e-mielenterveys.fi/vaikeat-elamantilanteet/tyottomuus/>
- Vanhemmuus. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Ensi- ja turvakotien liitto. [Viitattu 26.8.2014]. Saatavana: http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/jasenyhdistykset/lapin_ensija_turvakoti_ry/vanhemmuus/
- Vanhempien huoli jaksamisesta. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 14.11.2014]. Saatavana: <http://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/vaestotutkimukset/lapsiperhekysely/tuloksia/vanhempien-huoli-jaksamisesta>

Vilén, M., Leppämäki, P. & Ekström, L. 2008. Vuorovaikutuksellinen tukeminen. 3.uud.p. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Vuorio, A. 2012. Vähävaraisten lapsiperheiden hyvä vointi ja sen tukeminen. Tampereen yliopisto. Terveystieteiden yksikkö. Väitöskirja.

Yhteisöllisyys. Ei päiväystä. Vanhemmuus. [Verkkosivusto]. Väestöliitto. [Viitattu 1.11.2014]. Saatavana: <http://www.vaestoliitto.fi/vanhemmuus/>

LIITTEET

Liite 1. Taustatietolomake

Liite 2. Teemahaastattelurunko

LIITE 1 Taustatietolomake**Perhetupa Pähkinän toimintaan osallistuminen**

Valitse sopiva vaihtoehto ympyröimällä

Taustatietoja

1. Sukupuoli

a) Nainen

b) Mies

2. Syntymävuotesi

3. Kotipaikkakuntasi

4. Perhemuotosi

a) Avioliitto

b) Avoliitto

c) Yksinhuoltaja

d) Muu, mikä _____

5. Kotitalouteesi kuuluvien alaikäisten lasten lukumäärä sekä syntymävuodet

6. Mikä on työ/elämäntilanteesi?

a) Käyn kokopäivätyössä

b) Käyn osa-aikatyössä

c) Olen työttömänä

d) Olen opiskelijana

e) Olen kotiäitinä/koti-isänä

f) Muu, mikä _____

Perhetupa Pähkinän toimintaan osallistuminen

7. Mistä sait tiedon Perhetupa Pähkinän toiminnasta?

(Ympyröi yksi tai useampi vaihtoehto)

- a) Lehdestä
- b) Internetistä
- c) Neuvolasta
- d) Päiväkodista
- e) Ystävältä
- f) Muualta, mistä

g) En muista

8. Kuinka usein osallistut Perhetupa Pähkinän toimintaan?

- a) Useamman kerran viikossa
- b) Noin kerran viikossa
- c) 2-3 kertaa kuukaudessa
- d) Harvemmin kuin kerran kuukaudessa

9. Minkä ikäisten lasten kanssa osallistut Perhetupa Pähkinän toimintaan?

(Voit ympyröidä tarvittaessa useamman vaihtoehdon)

- a) Alle vuoden ikäisen
- b) 1-2 vuotiaan
- c) 3-4 vuotiaan
- d) 5-6 vuotiaan
- e) yli 6 vuotiaan

10. Mihin toimintoihin olet osallistunut Perhetupa Pähkinässä?

(Ympyröi yksi tai useampi vaihtoehto)

- a) Perhekahvila
- b) Kirkkomuskari
- c) Lapsiparkki
- d) Perhekoulu

- e) "Pikku eskari"
- f) Ei ohjattu toiminta / Vapaa oleskelu
- g) Muu _____

11. Vapaa sana Perhetupa Pähkinän toiminnasta (Risu-
ja/ruusuja/kehitysehdotuksia)

Kiitos vastauksistasi.

LIITE 2. Teemahaastattelurunko

Perhetupa Pähkinä

1. Mistä saitte tiedon Pähkinän toiminnasta? ja mikä sai teidät osallistumaan Perhetupa Pähkinän toimintaan?
2. Millaista Perhetupa Pähkinän toiminta on?/ Miten kuvailisitte sitä?
3. Mihin toimintoihin olette Pähkinässä osallistuneet tai aiotte osallistua?
4. Millaisena koette Pähkinän sijainnin ja tilat?

Palvelut

5. Millaisia lapsiperheen palveluita haluaisitte käyttää ja mitä mieltä olette Alajärven lapsiperheiden palveluista?
6. Toimiiko Perhetupa Pähkinän avoin päivähoito korvaajana lastenne päivähoitolle?

Arki ja vanhemmuus

7. Millaista on mielestänne lapsiperheiden arki? Entäpä vanhemmuus? (Miten kuvailisitte niitä?)
8. Millaisia haasteita lapsiperhe kohtaa arjessaan?

Työntekijät

9. Millaisena olette kokeneet Pähkinässä olevat työntekijät? (srk, perhetyö, kiertävä erityislastentarhanopettaja ym..)
10. Millaisena koette vuorovaikutuksen teidän ja työntekijöiden välillä?
11. Millaista on tiedonkulku, toimiiko se?
12. Koetteko saavanne työntekijöiltä tietoa teitä askarruttaviin kysymyksiin?
13. Onko teille kerrottu täällä Pähkinässä muista Alajärvellä tarjottavista lapsiperheiden palveluista?
14. Miten mielestänne yhteistyötä vanhempien ja työntekijöiden välillä voisi kehittää

Sosiaaliset suhteet ja hyvinvointi

15. Millaisia sosiaalisia suhteita Pähkinä tarjoaa?
16. Millaista vertaistukea Pähkinästä saa ja millaista vertaistukea haluaisitte saada?
17. Oletteko tutustuneet täällä uusiin ihmisiin ja onko täällä mielestänne helppo tutustua muihin?
18. Millaisena koette Pähkinän ilmapiirin?
19. Millaista oli tulla Pähkinään ensimmäisiä kertoja?
20. Koetteko olevanne” pähkinäläinen” ja kuuluvanne joukkoon?
21. Onko Pähkinän toiminta vaikuttanut teidän arkeenne?

22. Miten tärkeitä sosiaaliset suhteet ovat lapsiperheiden hyvinvoinnissa?

23. Koetteko voivanne itse vaikuttaa Pähkinän toimintaan?

24. Voisitteko suositella Pähkinän toimintaa ystävilleenne?

25. Vapaa sana Pähkinän toiminnasta: (kehitysideoita/risuja/ruusuja)

- Miten toimintaa voisi kehittää?